

Affaldshåndtering i Joygopalpur, Indien

Et casestudie af den kulturelle holdning og
håndtering af affald

Anita Aagaard Kristensen
Speciale, geografi
ENSPAC, Roskilde Universitet
August 2012
Vejleder: Kristine Juul

© Anita Aagaard Kristensen 2012

Vejleder: Kristine Juul

Speciale i geografi

Institut ENSPAC

Roskilde Universitetscenter august 2012

Affaldshåndtering i Joygopalpur, Indien

- *Et casestudie af den kulturelle holdning og håndtering af affald*

Specialet udgør 126.967 anslag inkl. mellemrum svarende til 53 normalsider á 2400 ord
(eksklusiv litteraturliste)

Specialet er tilvejebragt i perioden februar 2012 til august 2012.

Tilkendegivelser

Dette speciale har været en del af et større samarbejde, og mange har således bidraget til at dette speciale og feltstudium kunne lade sig gøre. Først og fremmest tak til Kristine Juul, lektor på institut for Miljø, Samfund og Rumlig Forandring ved Roskilde Universitet, som har ydet kyndig vejledning under dette speciale.

Jeg vil gerne takke alle fra JGVK, som har været utroligt hjælpsomme og engagerede. Her en særlig tak til Biswajit og Asim. For hans uendelige og uvurderlige hjælp i Joygopalpur, vil jeg gerne udtrykke min varmeste tak til Arabinda. Uden hans hjælp kunne vi ikke have udført vores arbejde. Tak til hans familie som ofte havde os på besøg til te.

Tak til Alexandra Bonou Og Veronica Martinez fra InnoAid for deres vejledning og opbakning.

Tak til Line Jakobsen og Asbjørn Wejdling for et godt samarbejde under feltstudiet og for deres opmuntring under hele forløbet.

En helt særlig tak til mine forældre, som har troet på mig hele vejen. Sidst men ikke mindst tak til min kæreste, fordi han har været urimeligt forstående og har holdt hus, mens jeg har skrevet speciale.

Roskilde Universitet, august 2012

Anita Aagaard Kristensen

English abstract

This project is part of a collaboration between the Danish NGO InnoAid, the Indian NGO Joygopalpur Gram Vikash Kendra (JGVK), two students from RUC and DTU as well as myself. JGVK wishes to implement a waste management system in the village Joygopalpur in the West Bengal, India, and has asked InnoAid for help. The goal is to make a screening project to determine the size of the problem, and to make solutions on how to begin the implementation of a waste management system.

This project aims to investigate how the women in Joygopalpur perceive waste, how they handle it, and what factors that may influence how a waste management system can be integrated into the local community.

This projects conclusion is that the women in the village are aware of the fact that a lack of waste management can lead to diseases. Their biggest concern is how the lack of good health and the ability to work can influence their ability to earn money. It is important when doing development work to take the local culture and norms into consideration since these have an influence on the way the women perceive and handle waste.

Oversigt over figurer, tabeller og billeder

FIGUR 1 - DET TVÆRFAGLIGE SAMARBEJDE	11
FIGUR 2 - AFFALDSHIERARKIET (BASERET PÅ KLUNDERT OG ANSCHÜTZ 2001)	12
FIGUR 3 - KORT OVER VESTBENGALLEN	46
FIGUR 4 - KORT OVER JOYGOPALPUR	47
FIGUR 5 - OVERSIGT OVER DE ADMINISTRATIVE ENHEDER	47
FIGUR 6 - INFORMANTERNES UDDANNELSE (SE BILAG 2-14)	51
FIGUR 7 - WATSAN PRODUKTER AF BLØD PLAST	67
FIGUR 8 - OVERSIGT OVER WATSAN ACTION PROGRAM	68
TABEL 1 - OVERSIGT OVER ISWM ASPEKTER (KLUNDERT OG ANSCHÜTZ 27:2001)	13
TABEL 2- FREMSKRIVNING AF MÆNGDEN AF PLASTIK OG INDPAKNINGSPAPIR (BASERET PÅ GUPTA 1998)	32
TABEL 3 – AFFALDSTYPER KOLKATA 1970, 1995 OG 2005. ALLE VÆRDIER ER I PROCENT VED VÅD VÆGT. (CHATTOPADHYAH 1450:2009)	33
TABEL 4 - BASISINFORMATION OM INFORMANTERNE	43
TABEL 5 - INFORMANTERNES PRIORITERING	59
BILLEDE 1 - SHOP I JOYGOPALPUR	16
BILLEDE 2 - EN LOKAL TAGER BILLEDE AF MIG MED SIN MOBIL	44
BILLEDE 3 - INFRASTRUKTUR I JOYGOPALPUR	48
BILLEDE 4 - KLASSEVÆRELSE PÅ JYOTISHPUR HIGH SCHOOL I UDKANTEN AF JOYGOPALPUR	50
BILLEDE 5 - VELKOMST VED ANKOMST TIL JGVK	52
BILLEDE 6 - (VENSTRE) EN AFFALDSSAMLER, (HØJRE) BILLEDE 9 FRA BILLEDØVELSEN	54
BILLEDE 7 - KVINDERNE SAMLER GRØNTSAGER	55
BILLEDE 8 - PADMA GØR RENT UDENFOR	56
BILLEDE 9 - MÅDEN AT DRIKKE PÅ	57
BILLEDE 10 - FORAN JYOTISHPUR HIGH SCHOOL (VENSTRE), AFFALD VED NEW MARKET (HØJRE)	58

TILKENDEGIVELSER	3
ENGLISH ABSTRACT	4
OVERSIGT OVER FIGURER, TABELLER OG BILLEDER	5
KAPITEL 1 INDLEDNING	9
PROBLEMFELT	9
TVÆRFAGLIGT SAMARBEJDE	10
ISWM MODELLEN	11
PROBLEMFORMULERING	14
KAPITEL 2 DET SUBJEKTIVE SYN PÅ AFFALD	15
AFFALDSKRISEN	15
HVAD ER AFFALD?	24
AFFALD SOM SKIDT	24
AFFALD SOM KUNST	26
AFFALD SOM RISIKO	27
AFFALDSSITUATIONEN I INDIEN	31
RENHED OG FORURENING I INDIEN	34
KAPITEL 3 METODISK TILGANG	39
HERMENEUTIKKEN	39
CASESTUDIET	40
INTERVIEW	40
OBSERVATION	43
KAPITEL 4 CASESTUDIE I DEN INDISKE LANDSBY JOYGOPALPUR	46
INFRASTRUKTUR	48
DEMOGRAFI	49

INDKOMST OG LÅN	49
UDDANNELSE	50
JOYGOPALPUR GRAM VIKASH KENDRA (JGVK)	52
KAPITEL 5 ANALYSE	53
INFORMANTERNES OPFATTELSE OG HÅNDBETINGELSE AF AFFALD	53
EN DAG I LANDSBYEN	55
INFORMANTERNES OPFATTELSE AF DET RENE OG URENE	57
INFORMANTERNES SYN PÅ RISIKO	58
KAPITEL 6 OPSAMLING	62
KAPITEL 7 KONKLUSION	65
KAPITEL 8 PERSPEKTIVERING	67
LITTERATUR	69
BØGER	69
ARTIKLER	70
RAPPORTER	71
INTERNET	72
ANDET	72
BILAG	73
BILAG 1 INTERVIEWGUIDE	74
BILAG 2 INTERVIEW MED SANAKA BHARADI 9. APRIL 2012	76
BILAG 3 INTERVIEW MED MENOKA MONDAL 9. APRIL 2012	77
BILAG 4 INTERVIEW MED BASANTI SARDAR 10. APRIL	78
BILAG 5 INTERVIEW MED PADMA MONDAL 10. APRIL 2012	80
BILAG 6 INTERVIEW MED PRAMILA MONDAL 11. APRIL 2012	82
BILAG 7 INTERVIEW MED GANGA MONDAL 11. APRIL 2012	83

BILAG 8 INTERVIEW MED MALADI NASKAR 16. APRIL 2012	85
BILAG 9 INTERVIEW MED REKHA MONDAL 16. APRIL 2012	86
BILAG 10 INTERVIEW MED RACHANA NASKAR 16. APRIL 2012	88
BILAG 11 INTERVIEW MED DHARA ADHIKARI 18. APRIL 2012	90
BILAG 12 INTERVIEW MED LABANYA BAIDYA 18. APRIL 2012	92
BILAG 13 INTERVIEW MED KIRAN BAIRAGI 19. APRIL 2012	93
BILAG 14 INTERVIEW MED SANTI NASKAR 19. APRIL 2012	95
BILAG 15 GUIDE TO WORKSHOP WITH 10 CHILDREN FROM JUNIOR HIGH SCHOOL	97
BILAG 16 EN DAG I LANDSBYEN	99
BILAG 17 BILLEDØVELSE	102
BILAG 18 STUDIEFORLØBSBESKRIVELSE	106

Kapitel 1 Indledning

"Waste is truly a paradox of modern society." (O'brien 178:2008)

Nærværende kapitel indledes af specialets problemfelt og beskriver således den problematik, der arbejdes ud fra. Da specialet er en del af et større projekt, vil dette blive præsenteret for at tydeliggøre specialets rammer, som munder ud i specialets problemformulering.

Problemfelt

Siden civilisationens begyndelse er der blevet produceret affald (Chattopadhyay et.al 2009, O'brien 2008) og i takt med at befolkningstallet, byerne og industrien vokser, er der kommet voldsomme problemer med affaldsmængderne. (Narayana 2009). Vi producerer så meget affald, at vi mange steder i verden kan se affaldsbjerge og affaldsbyer. Affaldshåndtering er en af de største udfordringer i det 21. århundrede (United Nations Human Settlements Programme 2010). Hvis ikke fast og flydende affald bliver håndteret ordentligt kan det have alvorlige konsekvenser for folkesundheden, miljøet og økonomien (Klundert og Anschütz 2001). I den indiske landsby Joygopalpur har man endnu ikke noget formelt affaldssystem, og i takt med at en stigende mængde plastik og indpakningspapir findes i området, oplever man mere og mere affald i gadebilledet. Joygopalpur ligger ca. 80 km syd for Kolkata, men i takt med at Kolkata bliver større og større bliver de små landsbyer i udkantsområderne i højere grad små forstæder til Kolkata, hvilket også har en betydning for affaldsmængderne.

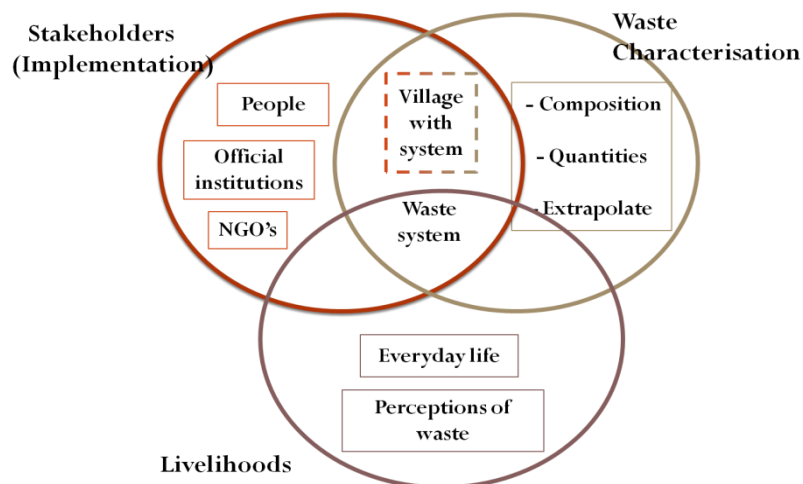
Affald er et globalt problem, som griber ind i den enkeltes hverdag. Den private husholdning ses som en lukket enhed, hvor den daglige omgang med affaldsproduktion, opbevaring og cirkulation af uønsket og urent materiale er skjult. Det er derfor vigtigt at producere viden om husholdningens affaldshåndtering, da vi ellers risikerer at miste en vigtig kilde til, hvordan affaldet genereres og kasseres i husholdningerne og deres relation til social orden (Bulkeley og Gregson 2008). Hvis vi forstår, hvordan folk opfatter affald kan vi starte modforanstaltninger til problemer i forbindelse med deres adfærd. Foranstaltninger som er specielt designet til at bliver løst på deres eget sprog (Drackner 2005). Ved at kende til, hvad folk forstår som affald, kan man bruge denne viden til at informere i forhold til de lokales opfattelse. *"Used in the right way such knowledge might prove vital to achieving the overall goal*

of improving waste management systems all over the world, whether it is recycling, improving environmental awareness, or the restructuring of a city dump.” (Drackner 8:2005)

Tværfagligt samarbejde

Dette speciale er en del af et større projekt i samarbejde med den danske organisation InnoAid. InnoAid blev stiftet i 2008 af en gruppe unge mennesker med en baggrund indenfor design, konstruktion, medicin og farmaci. InnoAids mission er at samskabe og implementere innovative og bæredygtige løsninger gennem vidensdeling, partcipatoriske metoder og tværfagligt samarbejde. Projektet har et holistisk perspektiv og forsøger at tænke i langsigtet planlægning i henhold til miljø, økonomi og samfund (innoaid.org). Et centralt fokus i InnoAids arbejde er samarbejdet med universiteterne. Her arbejder studerende fra mange forskellige universiteter og fagdiscipliner sammen i udviklingsprojekter, hvilket netop understøtter den holistiske tanke. I foråret 2012 er vi tre studerende involveret; Asbjørn Wejdling (TekSam miljøplanlægning ved Roskilde Universitet), Line Jakobsen (BA Miljøingeniør ved Dansk Teknisk Universitet) og jeg selv Anita Kristensen (Geografi og kommunikation ved Roskilde Universitet).

InnoAid har flere projekter i gang i Indien, og det var under et af disse projektbesøg, at den indiske NGO Joygopalpur Gram Vikas Kendra (JGVK) henvendte sig til InnoAid med et ønske om at starte et affaldsprojekt i landsbyen Joygopalpur. I januar søgte InnoAid således studerende til et indledende screeningprojekt. Det ønskede mål er en undersøgelse af de lokale forhold samt at give løsningsforslag til, hvordan man kan gennemføre og implementere et affaldssystem. For at illustrere hvordan vi har tænkt samarbejdet udviklede Line, Asbjørn og jeg modellen som kan ses i figur 1. Denne opdeling er udarbejdet på baggrund af ISWM modellen, som vil blive præsenteret i det følgende. Lines projekt fokuserer på affaldsmængderne og affaldssammensætningen for at vurdere omfanget af problemet. Asbjørns projekt fokuserer på at identificere interessenterne (stakeholders) for at vide, hvem der skal forvalte de forskellige dele af et affaldssystem. Dette speciale omhandler den kulturelle opfattelse af affald og hverdagslivet i Joygopalpur.

Figur 1 - Det tværfaglige samarbejde

ISWM modellen

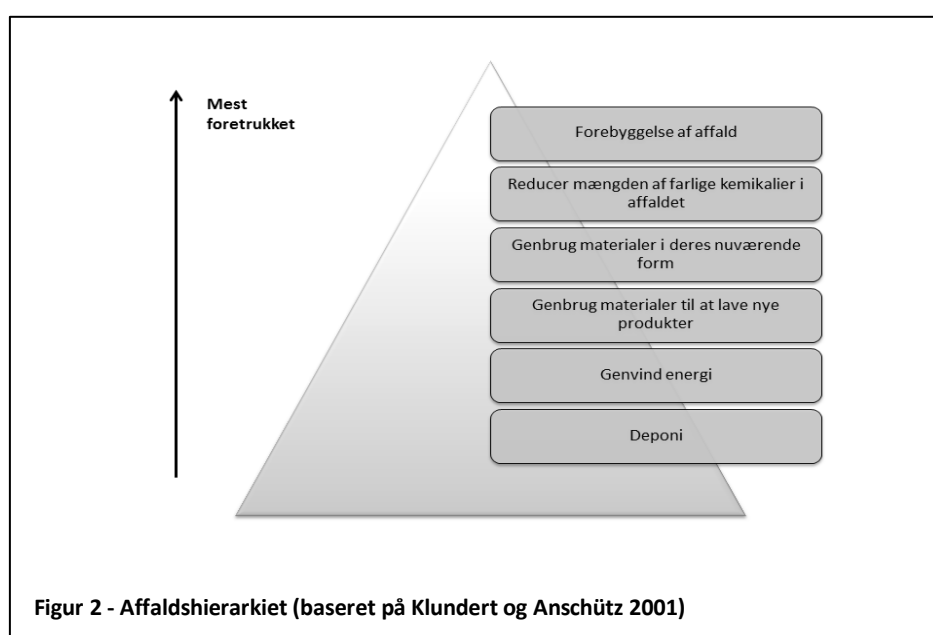
I nærværende afsnit præsenteres ISWM modellen, som er rammen for samarbejdet mellem Asbjørn, Line og jeg. ISWM står for Integrated Sustainable Waste Management og er en model, som har til formål at vurdere allerede eksisterende affaldssystemer og at planlægge nye affaldshåndteringssystemer til lav- og middelindkomstlande (Klundert og Anschütz, 2001). ISWM er en best practice model indenfor affaldshåndtering og giver planlæggerne indsigt i aspekter, som nogle gange forsømmes, såsom interessenter, affaldsindsamlere, små virksomheder eller kvinderne i husholdningen (Klundert og Anschütz 2001). ISWM er et vurderingsværktøj som kan bruges, når man skal designe et affaldssystem i et område, som ikke har et affaldssystem. For at kunne designe et affaldssystem er det nødvendigt at have en grundlæggende viden på følgende fire områder:

1.	Kend dit affald. Det er nødvendigt at vide noget om affaldsmængderne, affaldssammensætningen og affaldsproducenterne.
2.	Kend din by og omkringliggende områder. For at kunne planlægge et affaldssystem er det nødvendigt at kende den fysiske infrastruktur i området, vejenes tilstande, er de brede, snævre, asfalteret, mængde af trafik mm. Det er også nødvendigt at vide om der er plads til at oplagre affaldet midlertidigt.
3.	Kend dine borgere og kunder. Det er nødvendigt at kende folks villighed til at samarbejde i driften og forvaltningen af systemet. Hvad er deres holdning og adfærd omkring affald og er de i stand til at betale, hvis dette

	kræves?
4.	Kend alle affaldsforvaltningsaktiviteter i byen. Det er vigtigt at kortlægge hele affaldshåndteringssektoren, når man skal designe et nyt system. Hvem gør hvad, og er strukturerne formelle eller uformelle. Det er for eksempel vigtigt at vide, om der allerede findes nogle uformelle grupper af affaldsindsamlere: <i>"The new recycling system will be more sustainable (...) if it builds on the existing activities, rather than pretending that they do not exist"</i> (Klundert og Anschütz 18:2001).

Dette speciale fokuserer på det tredje område, på folks holdning og adfærd omkring affald. Dette vil blive undersøgt med udgangspunkt i den indiske landsby Joygopalpur. Via interview og observation har jeg haft til formål at få et kendskab til lokalbefolkningen. Dette vil blive præsenteret i metoden.

ISWM modellen er baseret på affaldshierarkiet, som er udgangspunktet for flere miljølove. Jo højere oppe i hierarkiet affaldet bliver behandlet, jo bedre er det for miljøet. Det er således bedst at forebygge og forsøge at mindske mængden af affald. ISWM forsøger at undgå, at planlæggerne går fra problem til løsning uden først at foretage en analyse af problemet. Med ISWM foretager man en analyse af området for at forstå, før man tænker løsningsorienteret (Klundert og Anschütz 2001). Mange har tendens til at tænke, at løsningen skal findes ved flere penge eller bedre udstyr, men ISWM forsøger at kaste lys over, at problemet kan have

rod et andet sted, eksempelvis i borgernes adfærd, dem der arbejder med affald, private virksomheder mm. Der kan således være omstændigheder, hvor penge ikke er løsningen, men derimod skal findes i ændringer i de sociale, institutionelle eller politiske forhold. Et eksempel på dette så man i Pakistan, hvor byens arbejdere var frustrerede over, at husholdningernes affaldscontainere aldrig stod det rigtige sted til indsamling, og ingen kunne finde ud af at løse problemet. Ikke før en NGO med fokus på køn spurgte kvinderne i husholdningen om deres holdning. Her viste det sig, at kvinderne følte sig i klemme. Mændene nægtede at tage sig af affaldet, da de mente det var beskidt og noget kvinderne skulle tage sig af, men kvinderne havde ikke lov til at forlade huset eller have kontakt med mænd, så de kunne ikke aflevere affaldet på opsamlingsstedet. Løsningen blev, at børnene bar affaldet ud. Men det havde ikke været muligt at finde denne løsning, hvis ikke der var blevet foretaget en kulturel og social analyse (Klundert og Anschütz 2001).

Tabel 1 - Oversigt over ISWM aspekter (Klundert og Anschütz 27:2001)

ISWM aspects	Areas to investigate
Technical	1. Waste quantities, waste composition, density 2. Capacity of collection or treatment technology (how much waste can be collected, how many people can be served, which areas can be served with it) 3. Physical infrastructure (condition of roads, traffic) 4. Sturdiness of equipment/technology 5. Local availability of spare parts
Environmental	6. Effects of technology on the environment 7. Effects of technology on opportunities for reuse and recycling 8. Working conditions and environmental health of waste workers
Financial-economic	9. Capital and labour cost 10. Operation and maintenance costs compared with waste management budget 11. Feasibility of covering depreciation (cost of replacement)
Socio-cultural	12. Average level of awareness among population 13. Willingness and ability to pay 14. Cultural attitudes towards waste and implications for waste handling, separation at source, recycling 15. Gender and sex roles relating to management of waste within the household
Institutional	16. Skill level waste management staff 17. Procurement methods for imported spare parts
Policy/legal/political	18. Political priorities (e.g. increase employment, reduce imports, improve environment) 19. Policy and regulations regarding technologies and equipment 20. Contracting rules; biases in contracting procedures

ISWM har fire principper: (1) equity, (2) effectiveness, (3) efficiency og (4) sustainability. *Equity* betyder at alle har ret til et godt affaldssystem af miljømæssige og helbredsmæssige grunde. Dette går ud over et moralsk imperativ, da forurening i en del af en by i sidste ende

påvirker resten af byen: *"Pollution'travels' in the form of communicable diseases"* (Klundert og Anschütz 11:2001). Urene områder kan også påvirke byens økonomi og hæmme udvikling, da investorer ikke vil investere i et beskidt område, og syge arbejdere har en lavere produktivitet. *Effectiveness* betyder at affaldssystemet skal føre til en sikker afskaffelse af alt slags affald. *Efficiency* betyder at affaldshåndteringen skal ske ved at maksimere fordelene, minimere omkostningerne og optimere brugen af ressourcer. *Sustainability* betyder at affaldssystemet er tilpasset de lokale forhold og skal være muligt ud fra et teknisk, miljømæssigt, socialt, økonomisk, institutionelt og politisk perspektiv: *"It can maintain itself over time without exhausting the resources upon which it depends"* (Klundert og Anschütz 11:2001).

Bæredygtighedsdimensionen indeholder seks aspekter, som alle bør undersøges, for at sikre at affaldssystemet er bæredygtigt. De seks aspekter ses i tabel 1 ovenfor. Dette projekt vil behandle det sociokulturelle aspekt. Herunder vil fokus være på punkt 12, 14 og 15. Jeg har også forsøgt at spørge til punkt 13, men det viste sig at være vanskeligt at spørge ind til folks villighed til at betale, for et endnu ikke eksisterende affaldssystem.

Problemformulering

Hvordan opfatter kvinderne i Joygopalpur affald, og hvilke faktorer kan have betydning for, hvordan et affaldssystem kan integreres i lokalsamfundet?

Da dette projekt tager udgangspunkt i en partecipatorisk og holistisk arbejdsmetode, har Line, Asbjørn og jeg været opmærksomme på at få JGVK til at sætte nogle rammer for projektet, da det er dem, der skal arbejde videre med projektet i fremtiden. Det er ifølge ISWM modellen vigtigt, at de lokale selv kan fortsætte projektet, og det er derfor også vigtigt, at det er dem der sætter dagordenen. Da JGVK har fokus på kvinderne i form af selvhjælpsgrupper (dette vender jeg tilbage til senere) mente de, at kvinderne var vigtige nøgleinformanter, hvorfor jeg har fokus på kvindernes opfattelse af affald. At JGVK netop peger på kvinderne som vigtige informanter hænger sammen med, at det er kvinderne der tager sig af husholdningsarbejdet og derigennem også affaldshåndteringen i hjemmet.

Kapitel 2 Det subjektive syn på affald

I det følgende præsenteres den teoretiske ramme for projektet, som berører forskellige syn på affald. Kapitlet er delt op i tre. Først fremlægges en overordnet gennemgang af to store diskussioner på feltet. Den første diskussion omhandler, hvad der i litteraturen henvises til som affaldskrisen. Denne diskussion tager udgangspunkt i Hans Tammemagis bog *The Waste Crisis* (1999) og Martin O'briens bog *A Crisis of Waste?* (2008), som præsenterer forskellige synsvinkler i forhold til, hvordan man skal opfatte en affaldskrise. Det diskuteres her på baggrund af eksempler fra hele verden, hvad det er for en udfordring vi står over for, om der overhovedet er tale om en krise, og hvordan problemet er opstået. Den anden diskussion omhandler, hvordan kultur og social praksis har betydning for, hvad vi anskuer for værende rent og urent og dermed også affald. Denne diskussion tager udgangspunkt i Mary Douglas begreb 'dirt' (frit oversat til 'skidt'), O'briens refleksioner over begrebet og forskellige måder at anskue affald på. Efter denne gennemgang beskrives, hvilke forhold der gør sig gældende i Indien i forhold til ovenstående diskussioner.

Affaldskrisen

Hver dag produceres der affald, det kan ikke undgås. Affald er alt fra papir til emballage, fra metalspåner til slam og fra madaffald til efterladenskaber. "*Every candy bar has a wrapper; every apple has a core*" (Tammemagi 3:1999). Når vi lever, spiser, arbejder, leger eller dør indgår der en masse produkter, hvis produktion og brug begge er med til at generere affald. I det sidste århundrede har den eksponentielle befolkningsvækst kombineret med en stigende appetit for forbrugsvarer resulteret i en eksplosion i mængden af affald, der produceres (Tammemagi 1999). Urbaniseringen har samlet hundredevis af familier på meget lidt plads, og alt det affald der produceres skal håndteres. Filosofien bag affaldshåndtering har længe været "ude af øje, ude af sind", men det var på en tid, hvor Jorden virkede stor og der ikke boede så mange mennesker. Nu hvor verdens befolkning har rundet 7 milliarder, ser situationen anderledes ud (Tammemagi 1999). Efter anden verdenskrig fulgte en lang periode med øget velstand kombineret med forbedringer i produktionsmetoder, hvilket førte til en hurtig vækst i antallet og variationen af forbrugsvarer. Dertil kom 'den kemiske alder', som bidrog til en bred vifte af nye syntetiske forbindelser, herunder nylon, polystyren og

polyklorerede bifenyl (PCB). PCB er især blevet brugt i elektronikindustrien, men er nu forbudt og er optaget på EU's liste over farlige stoffer (pcb.guiden.dk). Den kemiske industri berører mange aspekter af det moderne samfund, da der bruges kemikalier i medicin, kosmetik, apparater, brændstoffer, elektronik, tekstiler, plastik og meget mere. I takt med at der er kommet større mængder affald, indeholder de også farlige kemikalier, som skal håndteres forsvarligt, så de ikke skader miljøet (Tammemagi 1999). Nogle af alle disse forbrugsgoder som er blevet så almindelige i vesten efter anden verdenskrig, er nu også almindelige i Indien, selv i udkantsområder som Joygopalpur (se figur 3). For få år siden da Alexandra Bonou fra InnoAid besøgte Joygopalpur var der kun få butikker i landsbyen som solgte plastikindpakkede produkter, men da jeg besøgte landsbyen, så jeg mange små butikker, og ifølge officielle tal er der 113 små shops (Karali, Asim 2012). Denne nye type affald skaber problemer, da der endnu ikke findes et affaldssystem, hvilket resulterer i at affaldet bliver smidt på gaden.

Men hvad skal vi stille op med alt det affald vi producerer? I litteraturen er der generelt anerkendt tre muligheder for håndtering af affald; det kan brændes, genbruges, herunder også komposteres eller deponeres på lossepladser (Tammemagi 1999, Narayana 2009). Kompostering er en vigtig del af affaldshåndteringen, da en stor del af det kommunale affald består af organisk affald. Forbrænding anskuer man som en form for genbrug, når det bliver omdannet til energi og varme, men det giver også grund til bekymring, at denne form for affaldshåndtering frigiver emissioner i luften og efterlader en masse slagge. Slagge er restproduktet, der er tilbage efter forbrændingen og består af materialer som jern, grus, glas og andre ikke-brændbare materialer. På Amagerforbrænding produceres der eksempelvis

Billede 1 - Shop i Joygopalpur

omkring 80.000 ton slagge om året (amfor.dk). Så selvom vi bruger affaldet til at producere elektricitet og varme, produceres der også et restprodukt. Affaldet har således skiftet form, men det er ikke forsvundet (Narayana 2009).

Gennem de sidste 20 år kan det i litteraturen tydeligt læses, at Jorden ikke har uendelige ressourcer, og at Jordens ressourcer bliver udplyndret. Derfor er der kommet mere fokus på at genbruge affald. Mange steder har man separat afhentning af papir, glas, pap, metal, plast, elektronik og farligt affald. Under genbrug hører også kompostering. Ifølge et studie foretaget af den Europæiske Kommission giver kildesortering efterfulgt af genanvendelse for papir, metal, tekstiler og plastik og kompostering for organisk affald den laveste net flux af drivhusgasser sammenlignet med andre behandlingsmetoder. På nuværende tidspunkt skaber genbrugsindustrien i Brasilien en årlig gevinst på mellem 880 millioner og 2 billioner US dollars bare ved at inddrive det, der ellers ville ende på lossepladsen. *"Recycling means business"* (Gutberlet 26:2012). Når man taler om genbrug, må man ikke glemme marketing: *"(...) the entire system would fail if the recovered materials could not be sold, or if they did not command a reasonable price"* (Tammemagi 51:1999). Genbrugsbranchens produkter stammer ofte fra områder af verden, hvor viden om marketing, jura og eksport ikke er udbredte. Derfor kan det være nødvendigt, at indhente specialister indenfor disse områder (Tammemagi 1999).

Selvom forbruget i Indien er meget lavt sammenlignet med for eksempel Danmark, har ideen om genbrug altid været der, grundet blandt andet traditionelle metoder og fremherskende socioøkonomiske forhold. *"Segregating and selling old newspapers, magazines, books, empty bottles of glass and plastic, metal cans etc. has been prevalent in all the income groups for a very long time now"* (Gupta 141:1998). I mange vestlige lande har de uformelle genbrugsindustrier været forsvundet, og man kæmper nu for at etablere formelle systemer for at forøge genanvendelsesprocenten (Wilson 2006). Hos en af mine informanter oplevede jeg, hvordan grøntsagsrester blev brugt som foder til kyllinger og køer, og papir og hård plastemballage blev gemt for at sælge til affaldssamlerne (se bilag 5 og 16).

At få succes med at genbruge affald bygger på mere end bare udstyr og ressourcer, det er også afhængigt af holdningen. Det er således afgørende, at alle deltager og har en positiv holdning til genbrug og genanvendelse. Studier viser at for at få folk til at deltage, er det vigtigt, at der

er en lovgivningsmæssig vejledning. Obligatoriske genbrugsordninger er således langt mere effektive end dem, der drives på frivillig basis (Tammemagi 1999). For at få folk til at deltage er en uddannelse af civilbefolkningen uundværlig. Først skal folk informeres om, hvilke dage affaldet bliver afhentet, hvordan man kan få beholdere til genanvendeligt materiale, hvilke materialer der kan genbruges, hvordan de skal sorteres etc. Derudover skal folk forstå fordelene ved at bevare naturens ressourcer, så folk har lyst til at deltage i en genbrugsordning og kan se fordelene for sig selv, deres børn og deres børnebørn. Da det er kvinderne der står for husholdningen, og derigennem også ville være dem, der skulle stå for et evt. affaldssystem i hjemmet, er det værd at bemærke at det generelle uddannelsesniveau blandt kvinder i Joygopalpur er lavt (se figur 6). Blandt andet er der i min informantgruppe 31 % uden nogen officiel skolegang. Det kan således blive svært fra officiel side at få information ud til folk der ikke kan læse og skrive.

Resten af det affald der ikke kan brændes eller genbruges ryger på lossepladsen (Tammemagi 1999). I Europa producerer en person i gennemsnit 524 kg husholdningsaffald. 40 % af dette bliver kørt på lossepladsen, 20 % bliver brændt, 23 % genbrugt og 17 % komposteret (epp.eurostat.ec.europa.eu). Mange lossepladser er bygget uden nogen underliggende membran til at forhindre lækager i at sive ned i marineøkosystemerne. Det estimeres at 75 % af USA's lossepladser lækker, og da disse lossepladser indeholder materialer, som langt fra er godartede, vil det give store om end irreversible skader, hvis det siver ned i grundvandet (Tammemagi 1999). Et problem ved de mange lossepladser er også, at de optager rigtig meget land, som så ikke kan bruges til andre formål. For eksempel er det estimeret, at lossepladserne i Ontario, Canada optager omkring 29.600 hektarer. På samme område kunne der bygges omkring 190.000 enfamilieshuse.

"We can see that by the year 2020, only 1.5 hectares will be available to provide space for housing, food production, waste disposal, and other needs for each individual. And since much of the Earth's land surface is occupied by mountains, deserts, Antarctica, and other unusable terrain, the amount of land per person available for beneficial activities is actually much smaller" (Tammemagi 6:1999).

Det er udbredt i den populære litteratur, at lægge skylden for at affaldsmængderne tilsyneladende stiger hos de grådige forbrugere og en høj produktomsætning. Der er bred

enighed om, at affaldskrisen blandt andet kommer fra udviklingen af brug-og-smid-væk kulturen og manglen på en ordentlig affaldshåndteringspolitik. Ifølge Martin O'Brien foreligger der dog ikke nok beviser for, at de nuværende forbrugere producerer mere affald end deres – for at bruge O'briens udtryk - historisk nærige kolleger, og således stiller O'brien sig kritisk overfor at forbrugerskisme er lig med en affaldskrise (O'brien 2008).

O'brien er ikke uenig i, at der er kommet mange flere farlige komponenter i produkterne, og at der skal være fokus på dette, men han er uenig i Tammemagis vurdering af krisen, som grundlæggende er forankret i et spørgsmål om kvantitet. Det uheldige i at opgøre problemet kvantitativt er, at de forskellige undersøgelser som er foretaget om affald bruger forskellige definitioner af, hvad der er affald, og desuden også forskellige klassifikationer af, hvilke andele af affaldet som tilskrives husholdningen. Derfor findes der forskellige konklusioner afhængigt af, hvem der har foretaget undersøgelsen (O'brien 2008). Affaldskarakteristikker er ofte snævert defineret for at imødekomme en særlig information. Data på affaldsområdet er derfor generelt meget begrænset, fordi karakterisering ofte er en vanskelig opgave på grund af affaldets heterogenitet og dets rumlige såvel som tidslige variationer. Relevansen af de data man kan finde, er således afhængig af kulturelle, klimatiske og økonomiske forhold. Dette er vigtigt at holde sig for øje (O'brien 2008). Officielle tal synes at vise, at affaldsproduktionen stiger med en uholdbar kurs. Ifølge DEFRA (Department for Environment, Food and Rural Affairs) var mængden af affald i England steget fra 24,59 millioner tons til 29,31 millioner ton i perioden 1996 til 2002. På seks år havde husholdningerne således produceret tæt på 3,3 millioner ton mere affald, men forklaringen på, hvorfor dette var tilfældet synes at mangle. Ifølge O'brien er der tre muligheder. Den første forklaring ville logisk være, at befolkningstallet var steget. En anden forklaring kunne være, at folk var blevet relativt rigere i denne periode og derfor kunne købe mere. En tredje mulighed kunne være at hverken befolkningstallet eller velfærden var steget, men at der skete ændringer i håndteringen og bortskaffelsen af affald. I den periode, hvor affaldsmængden steg, steg genanvendelsesmængden med næsten 1200 %. Der kan således være flere forklaringer på, hvorfor affaldsmængderne stiger, og ifølge O'brien er man nødt til at undersøge disse forklaringer, og samtidig producere mere og bedre data om affaldsmængderne. At affaldsmængderne synes at stige kan også være fordi, der er kommet mere fokus på problemstillingen i de seneste år, hvilket har gjort os opmærksomme på affaldsmængderne og

har givet os en større forståelse for, hvordan affald håndteres. Dette gør os opmærksomme på at få nedbragt mængden (O'brien 2008). Det var engang anerkendt, at man blot kunne smide affald i havet, da det ville forsvinde, men i dag ved vi, at alt det affald vi har smidt i havet ikke forsvinder, bare fordi vi ikke kan se det længere. Det er derfor vigtigt for O'brien, at vi ikke ureflekteret køber ideen om, at forbrugersamfundet per automatik producerer mere affald end tidligere tiders samfund. Vi producerer så afgang andre og mere farlige typer affald, men O'brien henviser dog til at nutidens forbrugere ikke nødvendigvis producerer så meget mere affald per person, som flere nutidige analytikere gerne vil have os til at tro (O'brien 2008). Tilsyneladende stigninger eller fald i mængderne af affald er således afhængige af, hvordan affaldet bliver målt og hvem det tilskrives.

"If there is a 'crisis' of waste in contemporary society an important part of it is a crisis of information about waste and a crisis of inference about wasteful, profligate and lazy consumers who need to be persuaded to sign up to blaming themselves for something that the evidence suggests they may not be doing" (O'brien 93:2008).

Ifølge O'brien anser vi affald som værende noget, vi kan slippe af med. Diskussionerne omkring affald er alt for fokuseret på, at vi skal finde den rigtige teknologi til at slippe af med affaldet, at vi ikke skal forbruge så meget og at vi skal ændre lovgivningen. Men hvad hvis vi accepterer at affald aldrig forsvinder? *"No technical, bureaucratic or moral fix is available to cure the wastage of society because waste is not the excess, remainder, or surplus of what modern societies produce and consume"* (O'brien 177:2008). Vi skal altså væk fra at betragte affald som noget, der kan findes en kur på, men derimod acceptere at produktionen og forbruget af affald er ligeså vigtigt, som produktionen af hvad som helst andet her på Jorden. Affald er således et interessant paradoks, da det på en og samme tid udtrykker værdi og ikke-værdi, og så er det alle vegne: *"in the home, the street, the factory, the office, the soil, the seas and the atmosphere."* (O'brien 178:2008). Det er interessant at affald både kan have værdi og ikke værdi på samme tid, hvilket gør det svært at definere, hvad der er affald. En foreløbig definition på affald kunne være 'noget som ikke længere har værdi for en specifik person', men derfor kan det sagtens have værdi for en anden person. For en person der bor midt i en storby kan ting som kartoffelskræller og grøntsagsrester anses som affald, da det ikke har noget formål, men for en person der bor på landet, kan disse affaldsprodukter bruges til foder til høns og lignende og vil således ikke blive defineret som affald.

Ifølge O'brien lever vi i en verden som er i en uophørlig krig imod invaderende affald. Hele livet har vi levet med affald, og de tydelige tegn på krigen mod affald er de nu tusindevis af lastbiler der dagligt og hver time suser rundt og samler affald sammen (O'brien 2008). "*A mountain of regulatory guidance and international policy agreements rises up as high as (or possibly higher than) the piles of rubbish that it ostensibly addresses*" (O'brien 3:2008). Mange har interesse i affald og trives ved dets konstante produktion, cirkulation og brug. Ifølge O'brien beriger affaldet således internationale organisationer, hvis formål er at håndhæve en konsensus omkring, hvordan kampen skal føres, på hvilke fronter og med hvilke midler (O'brien 2008).

Hvem bærer så skylden for denne affaldskrise? Ifølge Tammemagi bærer vi alle sammen en del af skylden for affaldsproblemet, og derfor bør vi også alle sammen medvirke til at finde en løsning. Affaldshåndtering er et socialt problem, det vil sige at det bør løses i fællesskab, og det er derfor ikke nok at forstå de tekniske aspekter, det er mindst ligeså vigtigt at forstå de sociale og politiske aspekter (Tammemagi 1999). Løsningen skal således ikke findes ved at et forskningsteam udvikler det alene, det er vigtigt at involvere civilsamfundet. "*Without their support, both directly and through their elected representatives, no progress will be made*" (Tammemagi 16:1999).

O'briens indsigelse til Tammemagis argument er, at selvom det skulle være sandt, at vi alle deler skylden ligeligt for de voksende mængder affald, er affaldshåndteringen og de teknologiske løsninger ikke ligeligt fordelt: "*Recent research shows a clear link between 'race', class and proximity to hazardous waste disposal sites (...)*" (O'brien 87:2008). Der er således forskning som foreskriver, at der er en sammenhæng mellem race og klasse, og hvor tæt man bor på et deponeringsanlæg til farligt affald. Det er således en smuk tanke, at vi alle er en del af problemet og således også en del af løsningen, men med en sammenhæng mellem klasse og nærhed til farligt affald, er der ikke længere tale om lighed. Når det skal bestemmes, hvor der bør anlægges nye deponeringsanlæg vil de fattigste og de rigeste have forskellig adgang til den politiske debat, hvilket formentligt vil placere lossepladserne i de fattigste områder. I samme åndedrag vil det formentlig være svært at overbevise rigmandsghettoerne om, at de skal have et affaldsanlæg der lugter i nabolaget, når de har råd til at få flyttet deres affald. Med andre ord kan Tammemagi have ret i at produktionen af affald er demokratisk, men håndteringen af dette affald er bestemt ikke.

Delkonklusion

Om der er tale om en affaldskrise, er et meget kompleks spørgsmål, som kan anskues ud fra mange vinkler. Man kan for eksempel anskue krisen med udgangspunkt i behandling, produktion, placering, holdning, udvikling eller optimering. Pointen er, at der findes forskellige konklusioner på dette spørgsmål afhængigt af, hvem man spørger. Diskussionen viser, at affaldshåndtering er en vigtig og kompliceret problemstilling, som det er vigtigt at producere viden om.

Ovenstående diskussion belyser to forskellige måder at anskue affaldskrisen på. På den ene side står Tammemagi der mener, at vi bruger mere og smider mere væk end før, hvilket skaber problemer med øgede affaldsmængder. På den anden side står O'brien som mener, at det i højere grad er et spørgsmål om, at vi ved mere om problemet, og set i lyset deraf ved at affaldet ikke forsvinder, hvilket naturligvis får problemet til at virke større end før man vidste dette.

Denne diskussion viser også, at det er forskelligt hvordan man opfatter affald, hvilket har betydning for, hvordan man opfatter krisens omfang. Selvom vi umiddelbart mener, at vi taler om det samme, når vi taler om affald, er der subjektive nuancer og forskelle afhængig af konteksten. Tammemagis holdning er en moralsk holdning, og han mener at vi alle sammen bør hjælpes ad om at rydde affaldet op. Grunden til at vi alle sammen skal hjælpes med at rydde affaldet op er, at vi har været fælles om at producere det. Alle producerer affald hele tiden. Når vi har været med til at producere det, bør vi også være med til at rydde op. Jo mere affald vi producerer, jo mere skal vi således rydde op.

O'briens holdning er en mere økonomisk holdning, da han mener, at vi bør huske på, at affald har en stor værdi for nogen, og at affaldshåndtering også er en vigtig forretning. Når man tænker på affaldet som værdifuldt, bliver håndteringen af affaldet ikke længere en fælles problemstilling på samme måde som hos Tammemagi. Når affaldet har en værdi, vil der være nogen, der er interesserede i at håndtere affaldet, og det handler derfor mere om at skabe de økonomiske og politiske rammer for private interesser til at håndtere affaldet.

Der er en moralsk forskel i at vurdere affaldskrisen som et fællesproblem eller en økonomisk mulighed. Hvis man anser affaldskrisen som et fælles problem, så har vi alle sammen en ligelig

andel i problemets opståen og derfor en ligelig andel i pligten til at løse det. Hvis man producerer en vis mængde affald, har man således pligt til at sørge for at den mængde affald bliver håndteret korrekt. Hvis man derimod har en økonomisk anskuelse på affaldskrisen holder man fast i, at affald som produkt har en værdi for nogen, og det derfor er lovgivernes pligt at sørge for de korrekte rammer og muligheder for at håndtere affaldet på en ansvarlig og korrekt måde. Hvis man producerer en vis mængde affald er det ikke længere din pligt at sørge for at det bliver håndteret korrekt, det er i stedet nogle økonomiske interesser, virksomheder eller offentlige institutioner, som står for affaldshåndteringen og det moralske ansvar ligger derfor hos lovgiverne og de private interesser i stedet for privat personerne.

Der er altså en klar forskel i at anskue affaldsproblematikken som noget, hvor det moralske ansvar ligger hos forbrugeren eller hvor det moralske ansvar ligger hos producenter og lovgivere og de økonomiske interesser der håndterer produkterne, der af forbrugeren anses som affald.

Hvad er affald?

I foregående afsnit blev læseren bekendt med at der findes forskellige måder at anskue affald på afhængig af konteksten. Affald er derfor ikke bare det, vi smider ud. Hvad der er affald afhænger af tid, sted, kulturelle og sociale vilkår og den politiske styring. Ordet 'waste' som substantiv betyder et materiale, som er kasseret og ikke længere er brugbart, men som verbum betyder det paradoksalt nok "at gå til spilde" (oxforddictionaries.com). I det følgende afsnit præsenteres forskellige opfattelse af affald, og hvorfor disse anskuelser er vigtige i forhold til affaldshåndtering. Der findes mange definitioner af, hvad affald er, og det er svært for både eksperter og almindelig mennesker at blive enige om en definition. "*Waste therefore eludes any objective definition*" (Drackner 176:2005). Der er også forskel på, hvilket ord man bruger. I Politikens Nudansk Ordbog (1999) er betydningen af affald 'noget som smides væk, fx madrester, brugt emballage, spildevand, kasserede ting'. Ordet skrald betyder 'det der smides væk fra en husholdning'. Ordet skidt betyder 'stof som befinder sig hvor det ikke burde være, og som gør noget urent, fx mudder, støv, madrester og lignende' (Politikens Nudansk Ordbog 1999). Affald er således ikke et synonym for skrald, trods det at de nogle gange bruges om de samme objekter. Forskellene på ordene kan divergere for at efterlade os med en lokal forståelse af, hvordan et givent objekt skal klassificeres. Gennem disse subjektive kategorier portrætterer vi vores forestillinger om objektets anvendelse eller mangel på samme (Drackner 2005). På engelsk findes ordene: waste, trash, rubbish, garbage, junk; alle ord kan udtrykke det samme, men med modifikationer (Drackner 2005). Jeg har i nærværende afsnit valgt at fokusere på tre forskellige måder at opfatte affald på; affald som skidt, affald som kunst og affald som risiko. Jeg ønsker dog at understrege, at dette langt fra er de eneste måder at anskue affald på, og at der indenfor disse kategorier igen findes subjektive vurderinger af affaldets karakter.

Affald som skidt

Affald har ofte en negativ værdi og bliver forbundet med noget ulækkert og noget der lugter grimt, som vi helst vil af med. Men om affald er rent eller urent afhænger af personen der ser og af situationen: "*What is clean in relation to one thing may be unclean in relation to another, and vice versa*" (Douglas:9:1966). Hvordan man definerer affald, kan således have betydning for, om man anskuer affald som noget negativt eller som noget positivt og i sidste ende kan

det have indflydelse på, hvordan det bliver håndteret. Affald har også en betydning for, om vi føler os godt tilpas. For en udefrakommende kan en gade fyldt med affald give en opfattelse af, at området ikke vedligeholdes og dermed måske er et fattigt område, og man kan derfor drage den konklusion at folkene der bor der, må være beskidte, og at alle der bor ikke kun i gaden men i hele byen, må være beskidte. I sådan et område kan man føle sit utryk, fordi det virker urent. Disse tankespind opstår på baggrund af, hvad vi opfatter som rent og urent, og om det er noget vi har set før, eller om det er fremmed for os (Drackner 2005). Ifølge antropologen Mary Douglas er skidt (dirt) en undtagelse fra normen, der forstyrrer vores livsmønstre. Dette gælder også affald.

For at pålægge en orden, hvad enten det er i sindet eller den ydre verden, går holdningen til affald gennem to faser. Først skal affaldet være ude af sin rette plads og dermed en trussel mod god orden. Det betragtes som forkasteligt og børstes kraftigt væk. "*At this stage they [de urene objekter] have some identity: they can be seen to be unwanted bits of whatever it was they came from, hair or food or wrappings*" (Douglas 1966:160). På dette tidspunkt er det stadig muligt at identificere det urene, og i denne fase er affaldets tilstedeværelse med til at forstyrre os. Men alle fysiske ting som er blevet defineret som affald skal igennem en lang proces af pulverisering, opløsning og forrådnelse, og efter denne fase er al genkendelighed væk. "*The origin of the various bits and pieces is lost and they [de urene objekter] have entered into the mass of common rubbish*" (Douglas 1966:160). Når genkendeligheden er væk, er affaldet ikke længere en trussel og det skaber ikke tvetydige opfattelser, da det helt klart hører hjemme et defineret sted; i en skidt bunke (Douglas 1966).

Douglas mener at det urene eller forurenende betyder, at noget er 'out of place'. Når noget ikke er, hvor det hører til, er det forkert og dermed urent. Men for at noget kan være placeret forkert, må der først være nogen der har italesat, hvor den rigtige placering er (Zender 1999). Forud for at vi kan vide, at det er urent og forurenende at sætte sine mudrede sko på køkkenbordet, har nogen italesat, at sko med mudder på ikke hører til på køkkenbordet. Det er denne ide om affald som værende placeret forkert, der netop skaber dets unikke anvendelighed og værdi: "*It is what enables a culture to distinguish – in its rules, norms, conventions and rituals – between order and disorder, being and non-being, life and death. Dirt is necessary to keep cultures clean*" (O'Brien 2008:126). Hvad der er affald afhænger derfor af, hvad man i kulturen tillægger værdi, og om man opfatter affald som ressourcer, eller som

noget man bare skal af med. I dag kører man i Danmark ikke længere på lossepladsen men på genbrugspladsen, man taler ikke længere om affaldsplaner, men om ressourcestrategier. Vores diskurs omkring affald er i høj grad med til at ændre vores opfattelse af, hvad der er affald. Affald og genbrug hænger ofte sammen med opfattelsen af, hvornår noget er opbrugt. Affald udløser således forskellig værdi i forskellige kontekster og situationer. Affald er ikke affald på grund af dets form, men derimod på grund af, hvad vi gør med det, og hvordan vi relaterer til det. Hvis grøntsagsrester eller tomme bølter smides ud, er det fordi det på dette pågældende sted er skidt. Men affald behøver ikke nødvendigvis at kategoriseres som skidt. Affald kan også bruges som gødning eller råvarer ved eksempelvis at kompostere grøntsagsresterne eller genbruge de tomme bølter (O'brien 2008).

Ifølge Michael Thompson er det sociale landskab opdelt i tre interagerende værdiverdener mod hvilke materialistiske objekter bedømmes; Holdbare genstande som eksempelvis antikke møbler eller kunstværker er objekter, hvis værdi øges over tid, skraldespandsgenstande er dem uden værdi eller hvis værdi er gemt, som eksempelvis det vi smider i restaffaldet og forbigående genstande, som for eksempel moderne computere, er genstande hvis værdi falder over tid. Thompsons mål er ikke at udarbejde en taksonomi af objekters værdi, men derimod at afsløre usikkerheden i de sociale kategorier. Objekter er ikke i en værdiverden på grund af en iboende egenskab, men er derimod blevet tildelt disse verdener som en konsekvens af socialt pres, som opstår ved at individer skaber, ignorerer eller nedriver værdien af objekter gennem køb og salg og indsamling og bortskaffelse. Derudover er de også tildelt af de bredere sammenstød mellem verdens synspunkter: *"The two social pressures exist in an uneasy tension so that objects may find themselves traversing the boundaries between durable, rubbish and transient and it is the rubbish category that enables such crossings to occur"* (O'brien 136-37:2008). Affaldet kan derfor rejse mellem de forskellige kategorier og derigennem ændre status.

Affald som kunst

Man behøver ikke at søge meget rundt på Internettet før man kan finde diverse hjemmesider, hvor man kan se alternative måder at anvende affald på. Eksempelvis findes der *40 Terrific Works of Art Made From Common Trash* (noupe.com), hvor man kan se elektronikskrot blive til fugle, gamle cd'er blive til en lænestol, et strygejern blive til en lampe og meget andet. Et

andet eksempel er Annika Øyrabøs skrotrobotter som vokser ud af ting, som er blevet smidt ud eller glemt. De fortæller om den skønhed, der gemmer sig i det overflødige (anikkaoyrabo.dk). Affald behøver således ikke at blive i kategorien 'noget som smides væk, fx madrester, brugt emballage, spildevand, kasserede ting'. For nogle er kunst og affald vidt forskellige begreber. Kunst er noget kreativt og fornemt og skal opleves på et galleri, hvorimod affald skal smides væk og skal på lossepladsen. Men sådan behøver det ikke at være. Københavns Bymuseum åbnede en skraldeudstilling sidste år (2011) og i London kunne man i 2005 se den 7 meter høje WEEE Man, som skulle vise, hvor meget elektroniskrot briterne i gennemsnit vil smide ud i en menneskealder. Affald kan altså ligeså godt være kunst afhængigt af, hvilken værdi man tillægger det. Det kan også være byggemateriale. Som jeg var inde på i det foregående afsnit taler vi ofte om affald, som om det er noget vi kan slippe helt af med. På et tidspunkt opfinder vi den rigtige teknologi, således at vi en gang for alle kan blive fri for alt det affald (O'brien 2008). Men hvis vi i stedet vælger at acceptere at affald er vigtigt for produktion og forbrug, kunne det måske blive vores fremtidige byggesten? I Taos, New Mexico bygger arkitekten Michael Reynolds bæredygtige huse ud af gamle bildæk, dåser og glasflasker, som får energi fra sol og vind. "*We invented garbage, there is no such thing as waste or garbage in nature with plants and animals. It is only in our scheme of things that it is an issue*" (Earthships 02:01 whatiswaste.com). Hvis man opfatter affald som en mulighed for at lave kunst eller til at bygge huse, er der pludselig helt andre muligheder i det, der ellers ville blive smidt ud. Dette så jeg også et eksempel på i Joygopalpur, hvor en kvinde lavede sengetæpper ud af gammelt tøj, der ellers ville blive smidt ud (bilag 14).

Affald som risiko

En risiko er noget, som endnu ikke er hændt, men som meget vel kan gøre det i fremtiden. Man taler i dag om 'den snigende miljøkrise', hvor risiciene ikke er til at tage at føle på, men derimod mere usynlige og som først kommer til syne efter langt tid, som eksempelvis global opvarmning. Når problemerne bliver for store, forsvinder linket mellem handling og konsekvens, og det gør det derfor meget sværere at se risiciene (Drackner 2005). I og med at der er kommet en større afstand mellem folk og affaldet, i form af at vi blandt andet ikke længere kender til produktionsprocessen ved givne ressourcer, er der kommet en større afstand til hvilke konsekvenser og risici, der kan være forbundet med affald (Drackner 2005). Om noget anses som værende en risiko vurderes hovedsageligt ud fra, hvilken betydning det

har for individet. Vi lytter så at sige kun til en risiko, hvis den gør indtryk på os. Affald kan som nævnt i afsnittet *Affald som skidt* anskues som en trussel mod orden, men affald er også forbundet med alvorlige risici. Risiko for sygdomme, risiko for jordforurening, risiko for vandforurening mm. Men hvis disse risici ikke er synlige for det blotte øje, kan de være svære at handle på. Drackner giver et eksempel fra et feltstudie i Tacna, Peru med fluer. Noget der er synligt for folk i Tacna i forhold til affald, er de mange fluer som det avler. Fluerne anses som ulækre og frastødende og folk forbinder dem ofte med spredning af sygdomme. Fluerne bliver således linket mellem sygdomme og affald og herved noget, man lettere kan forstå (Drackner 2005).

Ifølge Douglas vil folks adfærd omkring affald i vid udstrækning afhænge af, om de anskuer affaldet som en risiko. Men hvordan vurderer vi hvilke risici vi tager forbehold mod, og hvilke vi ikke bekymrer os om? *"Fear of risk, coupled with the confidence to face it, has something to do with knowledge and something to do with the kind of people we are"* (Douglas 2:1983). Som beskrevet i citatet har måden vi håndterer fare på, noget at gøre med vores viden og hvem vi er. Ifølge Douglas kan vi som mennesker ikke kapere alle de farer og risici som omgiver os. For at kunne begribe det, skulle vi besidde intet mindre end den totale viden. Derfor prioriterer vi, hvad der er vigtigst og mest farligt, men da ingen ved alt, kan der ikke være nogen garanti for, at de farer som folk forsøger at undgå, faktisk er dem der skader dem mest (Douglas 1983).

"Questions about acceptable levels of risk can never be answered just by explaining how nature and technology interact. What needs to be explained is how people agree to ignore most of the potential dangers that surround them and interact so as to concentrate only on selected aspects." (Douglas 9:1983).

Hvis vi oplever at affaldet skaber problemer for os, er der større sandsynlighed for, at vi vil opfatte det som en risiko. Affaldssamlere arbejder i et miljø hver dag, som de fleste mennesker ikke ville kunne udholde i et par minutter. De udsætter sig selv for store risici i forhold til sundhed og sikkerhed, men de lever også i en verden, hvor de ikke har andre muligheder for at overleve. Forebyggende foranstaltninger mod usynlige risici skal således sammenholdes med modforanstaltninger mod de nuværende konkrete økonomiske problemer de står overfor hver dag (Drackner 2005). Ifølge Douglas findes der to former for

risici; de ufrivillige risici og de irreversible risici. De ufrivillige har vi som mennesker sværere ved at acceptere. Hvor de farer og risici vi pålægger os selv frivilligt er vores egen skyld, er det sværere at acceptere skade forårsaget af andre. Hvis jeg har lyst til at udøve ekstrem sport og frivilligt udsætte mig selv for fare er det tilladt, fordi det er min egen sag, men hvis maden indeholder kræftfremkaldende stoffer, udsættes jeg for fare ufrivilligt, og det er ikke tilladt. Der findes mange farer og risici, som er ukendte for os. Her handler det ifølge Douglas om bedre information. Ved information kan en ufrivillig risiko omdannes til en, der er afværget eller til en frivillig risiko (Douglas 1983). Kodeordet er ifølge Douglas kontrol. Hvem har kontrol over hvem? De ufrivillige risici er ikke bestemt af den enkelte men derimod af en kontrolmyndighed i form af et statsligt organ, en ledergruppe, en politisk enhed eller en kombination af alle disse. Siden alt pludselig kan vise sig at være en risiko, må vi spørge os selv hvorfor der er nogle farer som vi tager imod, mens vi forsøger at holde afstand fra andre. Men når man taler om frivillig og ufrivillig risiko er det meget svært, da man ikke kan tegne en streg rundt om et individ og sige, at inden for denne grænse er individet fri til at pådrage sig selv fare, så længe dette kun truer ham selv. Det er praktisk talt umuligt for et individ ikke at pådrage andre en fare. Douglas giver eksemplet med en brandmand som risikerer stor fare, når han går ind i en brændende bygning for at hjælpe en mand ud, som er faldet i søvn med en tændt cigaret i sengen. Frivillige risici kan således sprede fare. Er de irreversible risici først sat i spil fortsætter de ubønhørligt indtil tingene aldrig kan vende tilbage til dets normale tilstand.

Delkonklusion

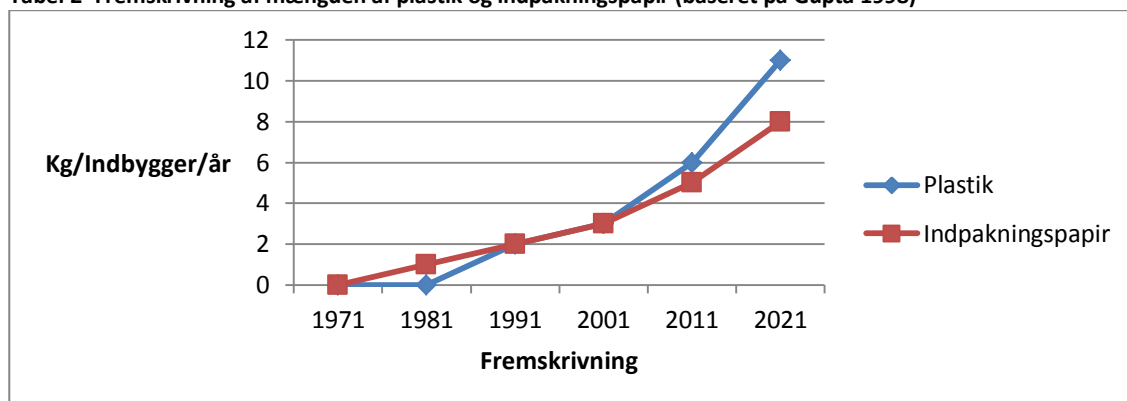
Der findes flere måder at anskue affald på, end de tre der beskrives her. Pointen er netop, at affald er et subjektivt begreb, som kan betyde flere ting. Som allerede nævnt kan en mands affald være en anden mands guld afhængig af tid, sted og kulturelle værdier. Hvis man ser på de tre udvalgte kategorier kan de vise kontrasterne i måderne at opfatte affald på. Hvad der er affald kan både betragtes som skidt, et materiale som ikke kan bruges mere, men det kan også ses som et materiale, som der kan bygges nye ting ud af, hvad enten det er kunst eller huse. I Joygopalpur bruges tørret komøg for eksempel som brændsel, hvilket også illustrerer hvordan noget, som for nogen kategoriseres som skidt bruges til at få mad. Affald som kunst eller alternativt brug bliver en mere accepteret opfattelse i takt med at man taler mere om genanvendelse. Hvis man derimod opfatter affald som en risiko, ser man de problemer der

kan opstå ved eksempelvis manglende håndtering. Ligeså vel som affald anskues subjektivt ud fra kulturelle normer, vurderes en risiko også ud fra samme normer. Hvad der er en acceptabel risiko i Indien er måske ikke acceptabel i vesten. Eksempelvis kan vi ikke ansætte folk til at sortere affald i Danmark, fordi vi har meget strenge krav i henhold til arbejdsmiljø og sikkerhed, og skraldemændene har ordentligt udstyr som eksempelvis sikkerhedssko og handsker. I Indien lever og arbejder mange fattige i og med affaldet, og er villige til at pådrage sig de medfølgende risici fordi alternativet er at sulte. De har hverken ordentlig viden eller udstyr til at håndtere de risici der er i forhold til sygdomme og arbejdsskader (Drackner 2005).

Affaldssituationen i Indien

I Indien er lugten af affald stablet på gadehjørner, spildevand, luftforurening og offentlig vandladning noget som brænder dine øjne og næsebor (Milner 1987). Indien står sandsynligvis over for et massivt problem i forhold til bortskaffelse af affald i de kommende år, da befolkningen forventes at stige fra 1029 millioner til 1400 millioner i perioden 2001-2026. Omkring 742 millioner mennesker bor i landområderne mens 285 millioner bor i byområderne, men man oplever en massiv migration fra landdistrikterne til byerne, hvilket skaber et større pres på byernes håndtering affald, både i forhold til kvantitet men også i forhold til sammensætningen af affald som ændrer sig (Gupta 2001). En stor middelklasse i byerne er ved at opstå som resultat af en stigende økonomisk vækst i Indien. Afhængigt af definitionen kan et sted mellem 3-30 % af den indiske befolkning klassificeres som middelklasse (Milner 1987). Håndtering af affald er et af de mest forsømte områder i det administrative system, og det hænger normalt sammen at en voksende befolkning og større økonomisk velstand giver en øget affaldsproduktion (Chattopadhyay 2009, Talyan 2008). I løbet af 1990'erne skete der en ændring i folks livsstil og holdning til den slags produkter de bruger, og der skete derfor et skift fra, at man havde tænkt i *reuse* (at bruge noget igen i dets oprindelige form eller til et andet formål) til *recycle* (at nedbryde produktet til råmaterialer, der bruges til at lave nye produkter). Brug-og-smid-væk kulturen vinder ind på den indiske befolkning og i takt med den stigende mængde papir og plastikaffald, stiger genbrugsindustrien (Gupta 1998). I 1996 producerede bybefolkningen omkring 114.576 tons affald om dagen og det forudsiges at dette er firedoblet til omkring 440.460 tons om dagen i år 2026 (Talyan 2008). Forkert bortskaffelse af affald kan resultere i spredning af sygdomme, og dette giver anledning til en voksende bekymring. I Indien bliver 90 % af affaldet bortskaffet ved at dumpe det i udkanten af byerne, hvilket har resulteret i overfyldte lossepladser, som gør stor skade i form af jordforurening, forurening af grundvandet og luften og bidrager til global opvarmning (Chattopadhyay 2009, Mani og Wankhede 2009). I Indien er der således tale om en affaldskrise.

Tabel 2- Fremskrivning af mængden af plastik og indpakningspapir (baseret på Gupta 1998)

I fremskrivningen i tabel 2 er det vurderet, at mængden af plastik og indpakningspapir vil stige med omtrent det dobbelte inden 2021, og at det gennemsnitlige forbrug af plastik i 2021 vil være omkring 11 kg per indbygger i Indien årligt. Da plastik har erstattet andre materialer på rigtig mange områder, er det ikke en usandsynlig fremskrivning: *“High durability, material strength, economic viability and easy processibility have enabled plastics to replace the traditional packaging materials in the world of consumer goods as well in construction, agriculture and telecommunications”* (Gupta 142:1998). Da det er denne type affald, der er problemet i Joygopalpur, er det således vigtigt at etablere en ordning for denne type affald. Selvom det stiger, og det ser ud af meget, skal man huske, at det stadig er et meget lavt forbrug sammenlignet med vestlige landes forbrug (Gupta 1998). Mængden af plastik i adskillige produkter ser således ud til at stige og netop derfor har JGVK bedt om hjælp til at undersøge mulighederne for alternative måder at håndtere dette affald på, så det ikke havner i naturen. At det havner i naturen kan skyldes, at man traditionelt har benyttet andre materialer såsom ler og andre nedbrydelige emballager, som ikke har belastet miljøet i samme grad. Man er derfor vant til, at det man smider på jorden forgår, men dette er ikke tilfældet med plastik. Men da der mangler viden omkring plastikkens nedbrydningsproces, bliver dette smidt på samme måde som lermaterialer og lignende.

Kolkata er en af Indiens fire megabyer og er med sine 8 millioner indbyggere hovedstad i staten Vestbengalen. Her produceres omkring 3000 tons affald om dagen. Indsamling, transportering og afskaffelse af husholdningsaffald er et af byens mest presserende problemer. Affaldet bliver som regel lagt tilfældigt i og omkring vejenes affaldscontainere, hvilket giver en dårlig mulighed for at indsamle det genanvendelige. Det indsamlede affald

bliver herefter bragt til den nærmeste container, hvor det bliver samlet op og kørt til byens losseplads Dhapa. Nedenfor ses en tabel over affaldstyperne i Kolkata i 1970, 1995 og 2005 (Chattopadhyay 2009).

Tabel 3 – Affaldstyper Kolkata 1970, 1995 og 2005. Alle værdier er i procent ved våd vægt. (Chattopadhyay 1450:2009)

Parameters	1970	1995	2005
Biodegradables	40.36	44.29	50.56
Green coconut shells	4.95	8.51	4.5
Paper	3.17	4.64	6.07
Plastics	0.64	3.22	4.88
Metals	0.66	0.43	0.19
Glass and crockery	0.38	1.72	0.34
Coal	6.08	3.10	-
Inert	40.76	26.82	29.6
Others	3.00	7.27	3.86

Den mest bemærkelsesværdige ændring er den stigende andel af plastik i affaldet, som skyldes en ændring i livsstil og en ændret holdning i forhold til forbrug. Sammensætningen af affald afhænger af en lang række faktorer såsom kostvaner, kulturelle traditioner, livsstil, klima, indkomst mm. (Gupta 1998). Til forskel for mange vestlige lande består det faste affald i Indien af 70-80% organisk materiale, snavs og støv. Men mængderne af papir og plastik stiger stødt (Chattopadhyay 2009). Der findes også meget farligt affald og elektronikaffald i de store byer, som er sundhedsskadeligt, hvis ikke det bliver håndteret under ordentlige forhold. En mangel på en formaliseret affaldssorteringspraksis og en stigning af blandt andet plastik men også andre genbrugelige materialer har givet anledning til fænomenet "affaldsplukkere" (i den brede litteratur kaldet 'ragpickers', 'scavengers' eller 'waste pickers') (Chattopadhyay 2009, Huysman 1994). Uformel ressourcenyttiggørelse fra affald er globalt blevet en væsentlig indkomstkilde for mange forudsætningsløse og socialt udstødte mennesker (Gutberlet 2012). I mange indiske byer arbejder flere tusinde fattige i 'recycling units' (Gupta 1998, Wilson 2006). Den uformelle indsamling af genbrugsmaterialer er en af de vigtigste overlevelsesstrategier, og omkring 1 % af Indiens befolkning tjener til føden på denne måde (Chattopadhyay 2009, Wilson 2006). Det estimeres at der arbejder 25.000 affaldsplukkere i Bangalore, Sydindien, en by med 4,1 millioner indbyggere. Mange af disse affaldsplukkere er kvinder og børn fra de laveste kaster. På grund af deres lave kaste, deres lave

uddannelsesniveau, deres børneopdragelse og huslige pligter er arbejdet som affaldsplukker en af de få indkomstmuligheder de har (Huysman 1994). Selvom det ikke er en beskæftigelse de ville vælge, hvis de havde andre alternativer, ser kvinderne ifølge Huysman positivt på det, at de i et vist omfang kan opdele deres tid mellem deres opgaver som mor, husmor og forsøger. De har ingen chef der overvåger dem, og ingen restriktioner i forhold til at medbringe deres børn. Derudover behøver kvinderne ingen uddannelse, kontakter eller at investere penge for at få job som affaldsplukker.

Renhed og forurening i Indien

Når man beskæftiger sig med affald i Indien er det næsten umuligt ikke at drøfte betydningen af forurening (pollution) og renhed (purity) i det indiske socialliv. I mange år er disse to begreber og deres plads i den sociale orden blevet forfulgt af interesse (Bean 1981). Ifølge Milner (1987) er skidt i det traditionelle Indien primært et spørgsmål om social orden og ikke fysisk orden. Inderne har længe bekymret sig mere om den sociale renlighed og renhed i grupper, fremfor den fysiske renhed af individer eller objekter. Dette er indlejret i deres religion. Den vigtigste form for orden vedrører forhold mellem de sociale kategorier af mennesker. Hvad der opfattes som fysisk renlighed er derfor afhængig af karakteren af den sociale renhed (Milner 1987). Kilden til denne opfattelse er kastesystemet, som har dybe rødder i den indiske religionshistorie. Ifølge gamle religiøse tekster er befolkningen delt i fire rangordnede kategorier: Brahman (præster), Kshatriyas (krigere), Vaisyas (land- og handelsmænd) og Sudras (tjenere og arbejdere). Udover disse fire kategorier er der også de kasteløse, som i princippet ikke er en del af systemet, men som i praksis er en integreret del af systemet (Milner 1987). Disse fem kaster er i dag underinddelt i flere kaster, som har tendens til at blive forbundet med et traditionelt erhverv. Orden og renhed betragtes i disse grupper som sociale kategorier. Folk må ikke forlade deres kategori, da det vil skabe uorden både religiøst og socialt, og de er således 'matter out of place' (Douglas 1966), som truer andre. Denne måde at anskue kastesystemet ligger ifølge Milner til grund for et behov for separation og at holde rent og urent adskilt, hvad enten det er rene eller urene kaster, rent eller urent affald, rene eller urene erhverv eller rene og urene mennesker (Milner 1987): "(...) *most would agree that notions of physical cleanliness and dirtiness are integrally related to notions of the social status of different caste groups*" (Milner II nederst:1987). Begreberne om hvad der er rent og urent har således stor tilknytning til kastesystemet, men også til deres religiøse

overbevisning, hvilket kan ses i forholdet mellem kroppen og personlig hygiejne. I Indien opfattes vand som religiøst rensende, selvom det kan være stærkt forurenet med sygdomsfremkaldende organismer. Når de vasker deres tøj, er det ikke sikkert, at det reducerer mængden af bakterier i stoffet, men det gør det rituelt rent, hvilket skaber orden og dermed renlighed ud fra et religiøst synspunkt. Men det ville ikke være rent set med vestlige øjne. For at vi skulle mene det var rent, skulle vi vide at vandet var fri for bakterier. Så vi er forskellige i forhold til vores definition af hvad rent vand er, men vi er ikke uenige i, at vand gør noget rent: *"For example, the Indian preoccupation with frequent bathing, washing of clothes, and cleansing of cooking utensils obviously has much in common with Western notions"* (Milner III:1987). På grund af sved og urene omgivelser er man ikke anset som værende ren i mere end to timer efter et bad. Det at bade betragtes som den mest rensende aktivitet, selv uden sæbe, og man kan ikke gå i tempel uden at have været i bad, da man vil blive straffet af guderne med ulykke og dårligt helbred. Delene over taljen er renere end delene under, og højre hånd er renere end den venstre. Den venstre hånd bruges til at vaske, efter at man har været på toilettet, og den er derfor tabu som spiseredskab. Herhjemme er det ikke utænkeligt, at man kan spise en rest fra en andens tallerken eller at dele mad. I Indien er dette utænkeligt, da maden er smittet med personens spyt, så at dele mad er helt usandsynligt. *"Eating leftover food and thereby accepting defilement demonstrates subordination"* (Dürr og Jaffe 2010 63:2010). Når man har spist er tallerkenen uren, da den er smittet med spyt fra den, der har spist. Den der vasker tallerkenen af bliver derfor også forurenet, og det er derfor kun de lavere kaster, som også bliver anset for værende mest forurenede, der kan påtage sig denne opgave. Fødderne bliver også anset som værende urene, da de er i konstant kontakt med den beskidte jord. Alle kropslige åbninger bliver anset som urene, og derfor må man heller ikke røre ved kande eller flaske med munden, når man drikker. Dette er alle eksempler på, hvordan religion spiller en stor rolle for, hvordan de i Indien bestemmer, hvad der er rent og urent.

Et andet eksempel på hvordan det rene og urene har stor tilknytning til det religiøse er i det indiske tempel Karni Mata, hvor man tilbeder rotter. I modsætning til resten af verden, hvor rotter almindeligvis bliver dræbt for at bosætte sig det samme sted som mennesker, bliver rotterne i dette tempel behandlet som kongelige. Templet er en hyldest til rottegudinden Karni Mata. I hinduismen markerer døden en afslutning på et kapitel og begyndelsen på et

nyt, og dem der besøger Karni Mata betragter det at blive genfødt som en rotte, som det ypperste. Det at drikke og spise noget, der tidligere har været berørt af en rotte anses som at være den øverste velsignelse. For et dyr, som ofte forbindes med pest og sygdom i vestlig optik, kan dette virke underligt. Men i løbet af dette tempels eksistens har der aldrig været et udbrud af pest eller andre rottebærende sygdomme blandt de mennesker som har besøgt stedet (Guynup og Ruggia 2004). I den indiske religion er der således et tæt bånd mellem dyr og mennesker, da mange af deres guder er dyreskikkelser. Det er alment kendt, at køer eksempelvis er hellige i Indien, og således ikke må spises. Døde dyr er også urene, og det er derfor kun de lavere kaster, som må påtage sig opgaven at fjerne disse dyr (Dürr og Jaffe 2010).

I det 2. århundrede f.Kr. blev 'The Laws of Manu' skrevet, som en guide for den høje kaste, der fortalte dem, hvordan de skulle leve og tilbede korrekt. Disse love inkluderede regler omkring renhed og forurening. Forholdet mellem rent og urent er derfor mere end blot forholdet mellem den øverste kaste og den nederste kaste, det er også forholdet mellem mennesket og gud (Fuller 1979). De hellige skrifers ord må ikke forurennes, og man må end ikke tænke på hellige ord, mens man beskæftiger sig med forurenende aktiviteter. Urene eller forurenende aktiviteter dækker over et bredt område af biologisk og social adfærd, for eksempel sex, menstruation, at spise kød, at slå et dyr ihjel eller at være voldelig (Haidt 2001). Dette fokus på den rene og urene synes at stamme fra, at hellige skrifter placerer alle skabninger på en lodret stige med guderne øverst og dæmonerne nederst.

"People rise and fall on this vertical dimension based on the degree to which they behave like gods or demons in this life. The life one is re-born into depends upon the karma one accumulated in the previous round of life on earth." (Haidt 2001:Purity and Pollution in India linje 33-36)

Så man opfører sig rent og ordentligt ved at behandle folk pænt og være forsigtig med sine kostvaner, sin seksuelle praksis og andre kropslige handlinger. Man opfører sig urent, når man undlader at overholde reglerne for adfærd og etik (Haidt 2001).

At disse holdninger om de sociale systemers renhed og urenhed overføres til den fysiske verden, ses ved at det fysiske rum i Indien også er ordnet i forhold til renhed og urenhed.

Ifølge ortodokse hinduister er hvert rum i huset rangordnet i forhold til deres relative renhed. Det reneste rum er køkkenet. En primær kilde til familiens renhed og urenhed er den mad, de spiser. Jo mere rigide familien er med religiøs renhed, jo mere omfattende og konsekvent vil reglerne være for tilberedning og servering af mad. For en novice som mig i den indiske kultur oplevede jeg, hvordan min opfattelse af, hvad der er rent og urent, ikke var ens med de lokales opfattelse. Det virkede urent for mig, at man spiser med fingrene, men for dem gav det en bedre madoplevelse. Det virkede urent for mig, at de vaskede deres tøj, deres køkkenredskaber og dem selv, i det for mig at se beskidte vand, men for dem var det religiøst rensende. Det virker urent for mig, at man spytter på åben gade.

Med køkkenet som det reneste rum, er det mest urene rum toilettet (Milner 1987). Områder der er forbundet med menneskelig afføring er forurenende, uanset hvor hygiejnisk toilettet er. Det sænker renheden at være i forbindelse med toilettet og renhed kan kun genoprettes til fulde ved et bad eller et rent sæt tøj. Derfor kan en person fra den øverste kaste ikke gøre toilettet rent. Han eller hun kan kun opretholde sin renhed, hvis dette arbejde udføres af andre, der så at sige absorberer forureningen. Dette arbejde udføres igen af de lavest stillede samfundslag (Milner 1987).

Det er vigtigt at de private hjem er rene. Dette betyder at urene materialer skal holdes udenfor. Ifølge deres tro kommer guden for rigdom, Lakshmi og besøger og inspicerer hjemmet ved daggry eller skumring. Det er derfor vigtigt at holde hjemmet rent, da et rent hus tiltrækker disse guddomme, som bringer lykke (Dürr og Jaffe 2010). At urent materiale skal holdes udenfor betyder, at de opfatter det private rum og det offentlige rum forskelligt. Udenfor det private rum eller udenfor hellige områder, har de ikke interesse i renhed. Deres interesse for renhed stopper så at sige ved deres dørtrin og vaner gør, at de er vant til at behandle rummene udenfor som irrelevante lossepladser.

“As noted above, people simply throw household waste outside, and when people move through the neighborhood and town, they drop any waste as they walk, and spit and throw nasal mucus on the ground. (...) Consequently (...) streets are filled with scattered heaps of rubbish, and open areas are littered with waste that is blown around by the wind or dragged from the heaps by animals or toddlers” (Dürr og Jaffe 79:2010)

Hellige områder og private hjem er således beskyttet mod forurening, både af fysisk karakter men også social karakter, da man ikke kan besøge templer, hvis man ikke er ren og har været i bad. De offentlige rum bliver ikke betragtet på samme måde og er således offer for forurening og manglende vedligeholdelse.

I Indien er renhed i en væsentlig grad ude af stand til udvidelse. Dette betyder, at for at noget kan være rent, må noget være forurennet. Den rene øverste kaste er i høj grad afhængig af den laveste kaste til at fjerne affald og skidt. Shudra kaster er traditionelt forbundet med fjernelse af skidt. Disse menneskelige "fejmaskiner" som er lavest i hierarkiet har traditionelt arbejdet for den øverste kaste og rensset deres udhuse og fjernet døde dyr. I dag er disse "fejmaskiner" som regel blevet til kommunale skraldemænd. *"The key point is that in the traditional concepts of Hinduism, for some caste to be clean and ritually pure, others must be dirty"* (Milner III:1987). En fejer, en barber eller en vaskekone bliver derfor set som værende alvorligt og evigt urene, da de udelukkende rører ved urene ansigter, kadavere, hår og blod (Dürr og Jaffe 2010).

Delkonklusion

Som den tidligere omtalte ISWM model påpeger, er det vigtigt at inddrage lokalbefolkningen og have en forståelse for den kulturelle ramme og sociale praksis i det pågældende område. Når man ser på Indien spiller religion stadig en stor rolle for sociale spilleregler, hvilket gør at det kun er de laveste kaster, der har muligheden for at beskæftige sig med affaldshåndtering. Dette er derfor vigtigt at have for øje, når man skal integrere et nyt affaldssystem, da det således er de lavere kaster, som må være i kontakt med affaldet.

Derudover er det vigtigt at være opmærksom på den kulturelle skelnen mellem offentlige og private rum. Historisk har det været accepteret at skaffe sig af med affaldet i det offentlige rum. I mine observationer af de private hjem var der ikke nogle skraldespande i hjemmet, men affaldet blev lagt på jorden og fejret ud af det private hjem, hvorved det private blev holdt rent, mens det offentlige rum blev stedet man deponerede affaldet. I mine observationer har jeg derfor fundet det interessant, at jeg med en vestlig kulturel baggrund bemærkede alt det affald, der lå i det offentlige rum, hvorimod de lokale, trods indlejret i en kulturel tradition, hvor renhed og religion er så udtalt, ikke så ud til at være generet af dette billede.

Kapitel 3 Metodisk tilgang

I dette kapitel præsenteres de udvalgte metoder, som er brugt til at producere specialets empirigrundlag. Der vil være en beskrivelse af metoden men også af, hvilken udvikling der har været af metoderne undervejs i forløbet, da dette afspejler den læringsproces, som har fundet sted under feltarbejdet. Der opstod flere gange under feltarbejdet situationer, hvor det ikke gik som planlagt. Dette er en vigtig del af ens erfaringer, og man må se i øjnene, at der er det der hedder den ideelle verden, hvor alting går som det skal, og så er der virkeligheden, hvor man må tilpasse sig undervejs og ændre retning om nødvendigt. Jeg oplevede feltarbejdet som en særdeles intensiv interaktion, hvor man hele tiden kæmpede med at få brikkerne til at falde på plads i puslespillet, tilpasse sig til de lokale forhold og veksle mellem at være feltarbejder og almindeligt menneske. En participatorisk forskningsproces tager normalt længere tid og er til tider uforudsigelig, da omstændigheder og forventninger kan ændre sig og afvige fra de tænkte planer. Men dette er ikke nødvendigvis en dårlig ting: *"(...) a project's success can also be measured by the extent to which the process of research itself develops skills, knowledge and capacities of participants to use the results themselves"* (Gutberlet 21:2012). Under feltarbejdet var et af vores succeskriterier således at sikre, at de involverede udviklede en viden og nogle færdigheder, så de kan bruge vores resultater fremadrettet.

Hermeneutikken

Formålet med dette speciale er at få en forståelse af de lokales holdning, adfærd og følelser omkring affald. Til at få en indsigt i hvordan indbyggerne tænker om affald, og hvordan deres hverdag kan integreres med et affaldssystem, benytter jeg en hermeneutisk tilgang. Ved at fortolke de menneskelige handlinger og relationer, kan man bedre opnå en forståelse af aktørernes bagvedliggende motiver inden for den selvforståelsesramme, som formidles i kulturen (Kvale 1997). Da affald er et subjektivt begreb, vil jeg ved at undersøge informanternes hverdag, rutiner og vaner finde en forståelse af, hvordan affald opfattes og håndteres i Joygopalpur. Jeg er opmærksom på, at jeg er indlejret i en forståelsestradition, som jeg ikke kan springe ud af, og som derfor har en betydning for interviewene og for fortolkningsprocessen. Et vigtigt element i den hermeneutiske tilgang er i denne sammenhæng forforståelsen. Både den jeg selv besidder, men også de interviewedes

forforståelse (Hansen og Simonsen 2004). Jeg har derfor under feltarbejdet stræbt efter at spørge ind til *deres* forståelse, og været opmærksom på ikke at spørge ud fra min egen forståelse. Dette er ikke en let disciplin og af og til opdagede jeg, at min egen forståelse kom forud for mine informaners forståelse, men det er netop ved at være opmærksom på dette, at man kan tage hensyn til det i analysen af datamaterialet.

Casestudiet

Dette speciale tager udgangspunkt i et casestudie i den indiske landsby Joygopalpur. Casestudiet bidrager til, at man kan opnå en viden om den menneskelige adfærd på baggrund af den givne kontekst, det undersøgte befinder sig i. I casestudiet udvikles undersøgelsen således undervejs, hvor nye spørgsmål og nye datakilder kan komme til efterhånden som de opdages. Empirien baserer sig således på individets perspektiv. Casestudiet konfronterer teori og forforståelse og tager udgangspunkt i den virkelige verden. I casestudiet har jeg valgt at benytte mig af følgende kvalitative metoder: Interview og observation. I det følgende vil disse metoder blive gennemgået.

Interview

Det er vigtigt at gøre sig overvejelser omkring, hvordan man skal forstå en person, hvis billede af verden er meget forskelligt, for ikke at sige skarpt kontrasterende til sit eget. Det er derfor også vigtigt at huske, at relationen mellem interviewer og den interviewede er én relation, men den mellem den interviewede og interviewer er en helt andet (Trost og Jeremiassen 2010). Der vil altså være forskel på, hvordan jeg opfatter situationen og, hvordan den interviewede opfatter situationen. Jeg oplevede eksempelvis, at jeg altid blev tilbudt en plastikstol, mens mine informanter sad på jorden. For mig gav dette en følelse af ikke at være på niveau med mine informanter, og medvirkede også til at jeg følte mig anderledes, men for dem var det utænkeligt at en gæst skulle sidde på jorden, og det var således en gestus. Som interviewer skal man forsøge at stille sig på lige fod med informanten. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at man aldrig er på lige fod med den interviewede. Men selvom det er givet på forhånd at dette forhold er umuligt at opnå, bør man ifølge Trost og Jeremiassen forsøge at stræbe efter det. Dette kan eksempelvis gøres ved at mindske den magtposition man står i som interviewer og fokusere på, at den interviewede er eksperten i sit eget liv.

Udgangspunktet for dette projekt er den daglige praksis omkring affald, og jeg fandt det derfor oplagt at interviewet skulle foregå i hjemmet. Fordelen ved at foretage interview i hjemmet er, at man kan opnå en bedre forståelse af hverdagslivet og kulturen. Ulempen er dog, at forstyrrelser er mere tilbøjelige til at finde sted (Troost og Jeremiassen 2010). Dette måtte jeg også sande, da jeg flere gange oplevede at der var mange tilstede under interviewet. Det at jeg kom besøg var en spændende begivenhed, og det var derfor ikke usandsynligt, at der var andre på besøg under interviewet, som kiggede interesseret på mig. Eksempelvis var der ofte flere børn tilstede, end der ifølge informanten boede i husholdningen. Men trods at dette kan være et forstyrrende element, var det også en del af læringen om kulturen og landsbysamfundet.

Jeg havde først sat et mål om at gennemføre 5 interviews om dagen, men fandt ud af efter første dag, at det var for mange, da det tog tid at oversætte og gå fra hus til hus. Her havde den ekstreme varme også betydning. Den energi og gejst jeg havde pakket i kufferten hjemmefra, viste sig hurtigt at fordufte i 40 + graders varme og høj fugtighed. Det blev hurtigt klart, at det jeg havde forberedt ville vare 4 timer pludselig varede hele dagen. Dette skyldtes både at oversættelsen tog længere tid end beregnet, og at det var sværere at forklare end forventet. Dertil kom også, at jeg tit blev budt på te hos familierne eller de gerne ville vise mig noget. Dette var også en vigtig del af undersøgelsen, da det bidrog til observationer, hvilket gav en bredere forståelse af den indiske kultur. Det var derfor også en del af arbejdet at kunne gribe spontane invitationer.

Hvert interview varede omkring en time og fandt som nævnt sted i husholdningen. Det blev optaget på diktafon, men da interviewene nogle gange fandt sted udendørs blev vinden forstyrrende for lyden, og noget af materialet er derfor ikke brugbart. Under interviewet tog jeg noter i min feltbog, og observation og viden fra medarbejdere hos JGVK supplerede den indsamlede data. For eksempel indsamlede jeg også viden fra tolken, når vi gik til næste hus.

Tolk

Interviewene blev gennemført ved hjælp af tolk. I Vestbengalen taler man bengalsk, hvilket betød at jeg var tvunget til at bruge tolk næsten hele tiden for at kunne kommunikere med de lokale. Når man bruger en tolk til at oversætte et helt fremmed sprog, er det svært at finde ud af, hvor meget af samtalen han oversætter, og om han får kommunikeret den tiltænkte

mening. Tolkene var ansatte hos JGVK, og var således ikke professionelle tolke, hvilket betød at de ikke altid forstod, at de kun skulle oversætte det jeg sagde, eller at de ikke selv skulle svare. Dog så jeg det som en fordel, at den tolk jeg anvendte mest, Arabinda, boede i landsbyen og derfor havde et godt kendskab til stedet, hvilket også bidrog til at forstå området. Når man skulle finde sin informant ved at huske præcis hvor huset lå, var det rart at tolken var bekendt med området og kunne fortælle, hvilket et af husene det var man søgte.

Interviewguide

Interviewguiden bestod af en række temaer (se bilag 1). Første tema var husholdningen. Her blev informanten blandt andet spurgt om uddannelse, indkomst og antal personer i husholdningen. Dernæst fulgte en række spørgsmål omkring affaldshåndtering. For at være sikker på at vi forstod affald på samme måde, tog samtalen udgangspunkt i en masse billeder af forskelligt affald. Billederne kan ses i bilag 17. Derefter blev samtalen ledt hen på, hvordan informanten håndterer affaldet og om affaldet bliver brændt eller solgt. For at kunne udvikle et affaldssystem i Joygopalpur fandt jeg det nødvendigt at undersøge, hvilken risikopfattelse kvinderne har, for at se om disse er en hindring eller en motivationsfaktor for implementering af et affaldssystem. Jeg finder det derfor interessant, hvordan de rangordner basale behov overfor affaldshåndtering, og hvordan de forholder sig til de risici, der er forbundet med faktorerne. De udvalgte behov var: *food, housing, money, health, waste management, work, security, skills*. Dette ledte hen til nogle afsluttende spørgsmål omkring bekymringer og sygdom i relation til affald.

Præsentation af informanterne

Informanterne blev udvalgt på baggrund af følgende kriterier:

1. fattige og middelklasse familier
2. unge og ældre kvinder
3. store og små husholdninger

På baggrund af disse kriterier fandt JGVK 13 kvinder, som jeg besøgte henover 10 dage. Jeg vil fremover bruge kvindens fornavn og henvise til bilaget, når datasættet bruges. Nedenfor ses en oversigt over kvindernes navne, klasse, alder og antal i husholdningen.

Tabel 4 - Basisinformation om informanterne

Familie navn	Klasse	Alder	Antal i husholdningen
Sanaka Bharadi	Middelklasse	35	4
Menoka Mondal	Fattig	60	5
Basanti Sadar	Middelklasse	45	4
Padma Mondal	Middelklasse	36	5
Pramila Mondal	Middelklasse	45	5
Ganga Mondal	Fattig	25	6
Maladi Naskar	Middelklasse	35	7
Rekha Mondal	Middelklasse	30	4
Rachana Naskar	Fattig	39	5
Dhara Adhikari	Middelklasse	45	11
Labanya Baidya	Fattig	45	7
Kiran Bairagi	Fattig	35	7
Santi Naskar	Middelklasse	38	5

Observation

Hvad folk fortæller de gør og tror under et interview behøver ikke nødvendigvis stemme overens med deres praksis. Observation kan derfor være en god metode til at 'tjekke' de informationer informanterne har afgivet under interviewet.

For at få en fornemmelse af landsbyen gik jeg en tur den første dag. Jeg havde ingen tolk med, men folk er meget interesseret i en, så det var ikke noget problem at interagere med dem man mødte. Kameraet var en god måde at skabe kontakt til børnene, som synes det var meget sjovt at se sig selv på billeder. Observation er en næsten uundgåelig metode, da det er noget man gør, uden at man tænker over det. Jeg bruger dog observationen ud fra en mere teknisk tilgang, hvor jeg er meget opmærksom på, at det jeg observerer, er en del af mit kildegrundlag. Det adskiller sig fra interview, hvor man møder en på et bestemt tidspunkt, som sætter interviewet i en tidsramme, da man observerer ind imellem alt andet.

For at holde styr på observationerne skrev jeg feltdagbog hver dag. Dette hjalp til at man kunne huske, hvad man havde oplevet, men også til at reflektere over dagens oplevelser og prøvelser. Jeg har desuden dokumenteret mine observationer ved fotos, som jeg vil inddrage undervejs. Dette er en vigtig del af det daglige arbejde, da det er her alle ens tanker og

observationer er dokumenteret. Derfor forsøgte jeg også at skrive ind i min tidsplan, at jeg skulle have tid til at skrive data ind. Men det var nogle gange svært at overholde, da der tit opstod spontane møder, en invitation til frokost eller en helligdag. Det var eksempelvis bengalsk nytår, da vi var der, hvilket måtte indregnes i tidsplanen og rykkede ved nogle planer. Men alle disse oplevelser er også en del af observationsmaterialet, samt uformelle samtaler mm.

Mødet med Indien var både en bekræftelse på, hvad jeg havde forestillet mig hjemmefra, men det var på mange måder også langt fra, hvad jeg havde forestillet mig. Det kan bedst beskrives med følgende citat:

Han bliver så at sige en anden, en ændring, der i feltarbejdssituationen ofte vil opleves som at være 'en ingen' – en person, for hvem intet mere er rigtigt selvfølgelig, og som socialt og kulturelt er lukket ude. Heller ikke en faglig identitet kan han støtte sig til, for den har ingen hjemmel i hans nuværende omgivelser, og for ham selv er den kun rigtig nærværende i de stunder, hvor han beskæftiger sig med sine notater. (Hastrup og Ramløv 27:1988).

Dette citat er fra Kirsten Hastrup og Kirsten Ramløvs bog *Feltarbejde – oplevelse og metode i etnografien*. Her beskrives, hvordan man som feltarbejder kan opleve at føle sig som 'ingen', at være identitetsløs og føle, at man ikke hører til. Det at man pludselig er anderledes både udadtil og indadtil stod klart for mig, da jeg på det lokale marked oplevede, hvordan de lokale fotograferede mig, og i det hele taget stirrede på min hvide hud og lyse hår. Disse observationer siger meget om kulturen og om, hvor svært det er at observere et sted, hvor man skiller sig helt ud fra mængden.

Som en del af min observation tilbragte jeg en halv dag sammen med Padma Mondal (bilag 5) i

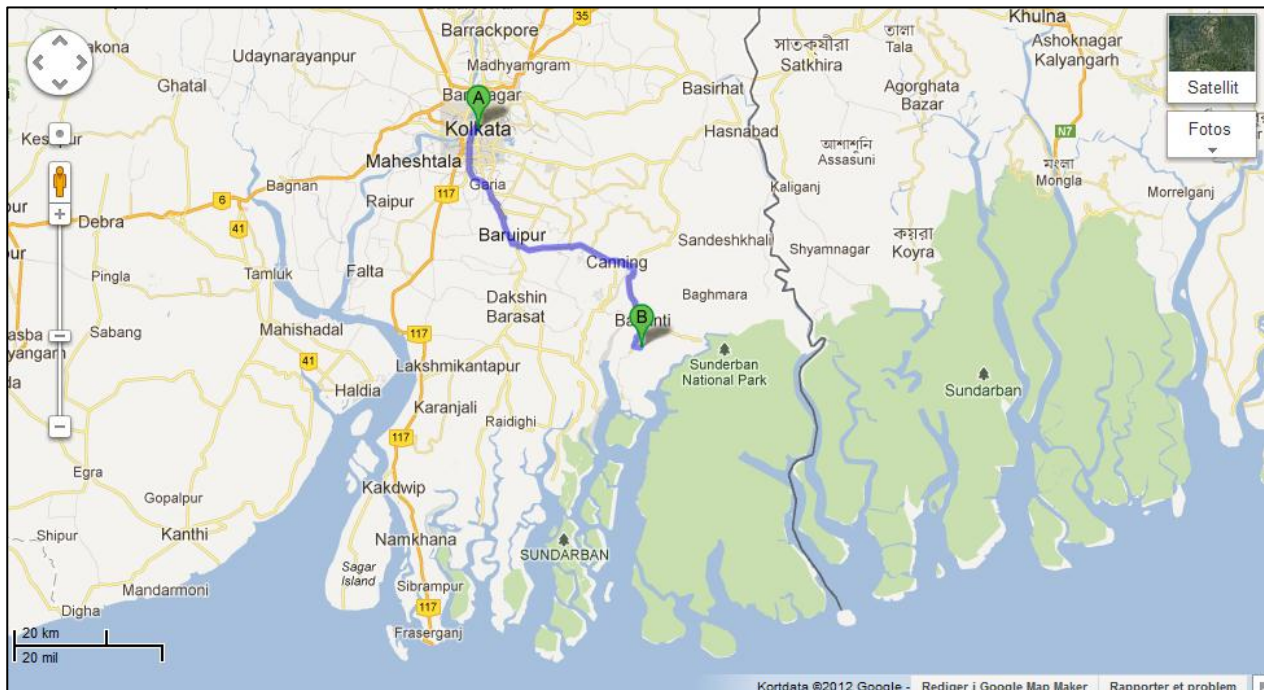

Billede 2 - En lokal tager billede af mig med sin mobil

landsbyen, som jeg havde interviewet på forhånd, så jeg kendte til hendes baggrund og holdninger. Jeg havde valgt netop Padma, fordi hun i slutningen af interviewet inviterede mig til at spise med. Jeg havde en anden aftale, og kunne derfor ikke tage imod invitationen, men det var vigtigt for mig, at kvinden jeg skulle tilbringe dagen sammen med var inkluderende og åben. Under interviewet kiggede hun på mig, imens hun svarede på spørgsmålene, hvilket indikerer, at hun gerne ville inkludere mig. Andre steder oplevede jeg, at kvinderne svarede til tolken og så undrende på mig. At jeg blev inviteret til at spise med, var ikke en oplevelse jeg ville gå glip af, og jeg fik derfor lavet en aftale om, at jeg ville komme igen og spise frokost en anden dag. På baggrund af dette besøg har jeg valgt at lave et kapitel der hedder "en dag i landsbyen". Jeg blev inspireret til dette af Huysman (1994) som under sit feltarbejde blandt kvindelige affaldsplukkere i Bangalore i Indien valgte at skrive en fortælling om en dag i en af disse kvinders liv. Sådan en fortælling viser, hvordan hverdagen udfolder sig og beriger læserens forståelse af samfundet. Observationerne er ikke kun møntet på affald, men også på hverdagslivet for en kvinde i landsbyen. Via disse observationer lærte jeg blandt andet, hvor mange timer der bruges på at forberede frokost, og hvor de får deres affald fra.

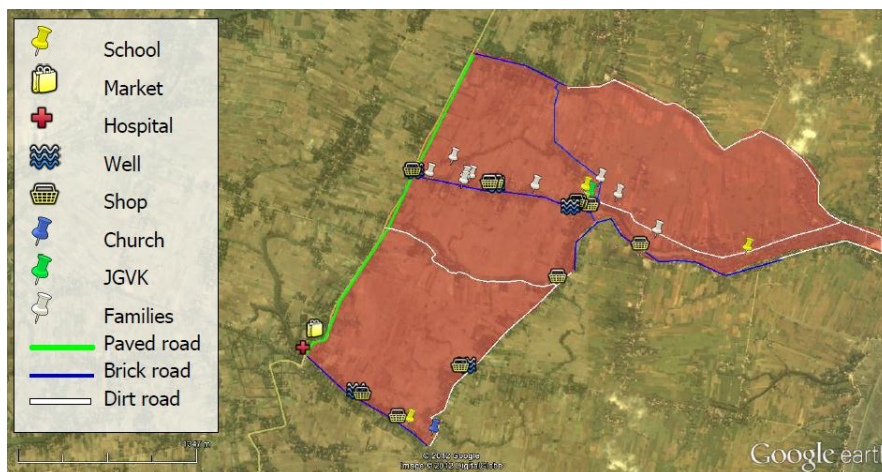
Kapitel 4 Casestudie i den indiske landsby Joygopalpur

I dette afsnit bruges mit datasæt, hvilket betyder at tallene primært er gældende for det undersøgte område og ikke for hele landsbyen. Til at supplere og understøtte mit datasæt henviser jeg til District Human Development Report – South 24 Parganas (2009), som identificerer de mest presserende begrænsninger for udvikling i Basantiblokken.

Figur 3 - Kort over Vestbengalen

Landsbyen Joygopalpur ligger omkring 80 kilometer fra Vestbengalens hovedstad Kolkata og ligger i Basantiblokken i South 24 Parganas distriktet. Landsbyen ligger i udkanten af Sundarbans området. Sundarbans er verdens største delta region som spreder sig over Indien og Bangladesh. Området har en vigtig betydning for livet i havet og for kystsamfundenes levevis. Den rige biodiversitet spiller en stor rolle i den fysiske udvikling af kysten og for dyrelivet. Mangrove vegetationen er med til at skabe ny landmasse og Sundarbans er ligeledes den eneste mangroveskov i verden, hvor den bengalske tiger befinder sig. Udover dette huser Sundarbans flere truede dyrearter og adskillige fuglearter. Fordi området er så rigt på biodiversitet er dets bevarelse også et globalt anliggende og den indiske regering og den vestbengalske stat overvåger området nøje (DHDR 2009).

Figur 4 - Kort over Joygopalpur

Forvaltningsmæssigt er South 24 Paraganas meget komplekst, da det strækker sig fra metropolen Kolkata og helt ud til de fjerntliggende landsbyer ved munden til den bengalske bugt. Der opstår derfor nogle administrative udfordringer, som har medført at subdivisionen Alipore (Sadar) som ligger tæt på Kolkata har gennemgået en langt større udvikling end nogle andre områder i distriktet. Canning subdivision ligger på en af de fjerntliggende øer, hvor transport faciliteterne og forbindelsen til fastlandet er dårlig. Dette er med til at forhindre en udvikling i området. Forhåbningerne og kravene fra folk der lever tæt på Kolkata er meget forskellige fra dem som bor i de fjerne og landlige områder.

Administrationen håndterer således problemer med befolkningstæthed og overbelastet infrastruktur i byområderne og mangel på transport, kommunikation og leveringssystemer i de rurale områder. Hierarkiet i staten er bygget op på følgende måde: Under staten er der distrikter, under distrikterne er der underområder, også kaldet subdivisioner, under subdivisionerne er der blokke og under blokkene er Gram Panchayat (lavest offentlige instans). Figur 5 viser en oversigt over den administrative opbygning i henhold til den udvalgte case. Befolkningstallet i South 24 Parganas distriktet var 6,9 millioner i 2001, hvoraf de 5.8 millioner bor i de landlige områder (DHDR 2012). I 2011 var tallet steget til 8,1 millioner

Stat	Vestbengalen
Distrikt	South 24 Parganas
Subdivision	Canning
Blok	Basanti
Gram Panchayat	Joygopalpur

Figur 5 - Oversigt over de administrative enheder

(censusindia.gov.in). Basanti er en af de fattigste blokke i hele Indien, hvor 65 % af husholdningerne er fattige (DHDR 2009).

Infrastruktur

Billede 3 - Infrastruktur i Joygopalpur

Landsbyen ligger på den ene side af en asfalteret vej, som går fra Basanti til Jharkali Park. Joygopalpur består af fire murstensveje, som udspringer af den asfalterede vej, og disse murstensvej ender i jordveje. Området dækker omkring 4,2 km². Fra den asfalterede vej er der således kun adgang til Joygopalpur via murstensveje eller jordveje som ses på billede 3. Dette gør det vanskeligt at komme frem og tilbage i regntiden, hvor disse veje bliver glatte og ikke er til at køre på. Det er derfor et meget centralt aspekt i planlægningen af et affaldssystem, om affaldet kan blive samlet ind i regnsæsonen. Transport foregår for det meste på gåben eller cykel. Nogle få husholdninger har en cykel med lad (kaldet rickshaw) eller en motorcykel med lad (auto rickshaw), som man ser i en lind strøm på hovedvejen fyldt med forskellige ting. Husene er bygget af ler, men der er nogle enkelte rigere familier hvis huse er bygget af beton eller mursten. Tagene er hovedsageligt enten asbest eller stråtag. I Basantiblokken har 0,44 % af husholdningerne adgang til elektricitet. Hos JGVK havde de en generator, som kørte med jævne mellemrum, og nok meget mere end normalt i perioder med udenlandske besøgene. Folk har adgang til drikkevand i brønde. I landsbyen ses brøndene

som samlingspunkt for mange kvinder og børn. Ofte synes det at være en social aktivitet at hente vand.

Demografi

Joygopalpur består af 715 husholdninger bestående af 2.950 mennesker, hvoraf 1.544 er mænd og 1.406 er kvinder (Karali 2012). I gennemsnit består en familie af 5,9 medlemmer, og flere generationer bor som oftest sammen. Husholdningerne er sammensat på nogenlunde samme facon: far, mor og to-tre børn, og afhængig af børnenes alder et barnebarn, eller 1-2 bedsteforældre. I de besøgte familier var de fleste kvinder mellem 30-40 år og børnene mellem 7-15 år. Tallene giver en indikator for aldersfordelingen, men der skal her tages højde for, at folk ikke kender deres præcise alder. Mange af de adspurgte tøvede lidt, når de blev spurgt hvor gamle de var, og tit blev svaret "40+" eller "15-16 år".

Indkomst og lån

De fleste i landsbyen arbejder med landbrug eller andet fysisk arbejde. Dertil har de ofte nogle køer, høns, geder og en lille fiskedam. Antallet af dyr varierede, men alle informanterne havde minimum en ko. De fleste havde to eller tre, og nogle havde hele fem køer. Samtlige adspurgte dyrkede ris og dahl (linser) i regnsæsonen og kartofler, løg og græskar om sommeren. I Basantiblokken arbejder 49,44 % af husholdningerne med landbrug, 32,69 % med dyrkning, 5,98 % er selvstændige eller håndværkere, 4,69 % har job i den uorganiserede sektor og 7,20 % har job i den organiserede sektor som læge, advokat eller med egen virksomhed (DHDR 99:2009). Ud af de 13 adspurgte kvinder var alles primære indkomstkilde landbrug. Nogle få mænd havde også arbejde som tømrer eller dyrkede andres jord. De fleste kvinder havde ikke en indkomst, men holdt hus og lavede mad. Ud af de 13 adspurgte havde kun tre kvinder en indkomst, en lavede broderi (bilag 8), en syede tøj og solgte det til JGVK (bilag 10) og en var i gang med at starte en madbutik op (bilag 14). Men disse indkomster var ikke faste. Madlavningen foregår over åben ild, og der bruges tørret komøg, grene og blade som brændsel, nogle gange også plastik. Den gennemsnitlige indkomst pr. måned pr. familie er 2.000 INR, ca. 200 DKK (Karali 2012). Eftersom at landbrug er den største og eneste levevej for mange mennesker i South 24 Parganas, er mangel på kunstvanding flaskehalsen for mange

af landsbyerne i distriktet (DHDR 2009). Fem af de adspurgte familier havde optaget lån enten hos JGVK, fra Village Comitee, fra selvhjælpsgrupper eller fra en lokal bank. Lånene varierede af størrelse fra det mindste på 3.000 INR til 40.000 INR.

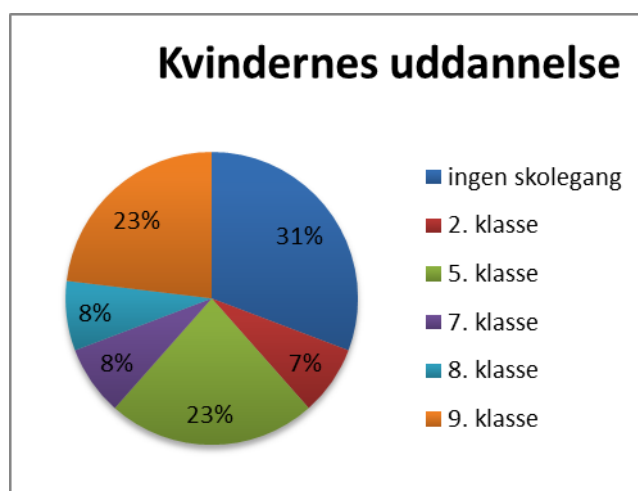
De fleste familier havde ikke så mange ting. Det at landsbyen ikke har elektricitet, at husene er lavet af ler og at de ikke har store maskiner til deres landbrug gør, at man umiddelbart godt kan tænke, at det er et tilbagestående samfund. Men her er det vigtigt at gøre opmærksom på, at flere familier havde adgang til mobiltelefon, parabol og solceller. Det er således et samfund, hvor udvikling og ny teknologi har vundet indpas. Som gennemgået i teorien består størstedelen af affaldet i Indien af madaffald, hvilket også er gældende for Joygopalpur (Jakobsen 2012). Derudover er den næststørste affaldsgruppe blød plastik fra kiks, snacks, engangsshampoo og røgelsespinde. I Joygoaplpur ligger der flere små kiosker, som sælger slik, kiks og disse engangshygiejneprodukter. Mange folk i byen køber disse små engangspakker, fordi det er det billigste for dem lige her og nu. Da de ikke har mange penge, tænker de på, hvad der er billigst på kort sigt og ikke på lang sigt. I den sydvestlige del af landsbyen ligger Joygopalpur Natun Hat Market (på engelsk New Market), hvor der ligger en masse butikker. Der er der omkring 113 små kiosker, inklusiv butikkerne i New Market (Karali 2012).

Uddannelse

Billede 4 - Klasseværelse på Jyotishpur High School i udkanten af Joygopalpur

I Joygopalpur er der tre mindre grundskoler med henholdsvis 65, 110 og 165 elever. Der er to større gymnasier i de omkringliggende landsbyer med omkring 1.500 elever, hvor børn fra Joygopalpur også går i skole. Læsefærdigheden i landsbyen er 53 % (Karali 2012). Det varierede meget, hvor mange år de adspurgte kvinder havde gået i skole. Som figur 6 viser, har 31 % af de adspurgte kvinder ingen skolegang. To af disse kvinder var studerende på en skole for kvinder uden uddannelse. Det ses desuden at de fleste kvinder har gennemført til og med 5. eller 9. klasse. Blokkene i Sundarban området har i en analyse af den 10-årige vækst (1991-2001) af læse- og skrivefærdigheder opnået de dårligste resultater, heriblandt Basantiblokken. Men selvom de opnår de værste resultater registrerede man i denne periode en forøgelse i læse- og skrivefærdigheder på 15 % (DHDR 2009). Det ser heller ikke så dårligt ud, hvis man kigger på indskrivningsstatistikkerne for området. I Basantiblokken er indskrivningsraten for 5-8 årige i 2000-2001 hele 99,69 %. Men alle disse børn gennemfører ikke deres skolegang. Problemet med udfald er et alvorligt problem. Udfaldet sker blandt andet på grund af manglende tilpasningsevne til læringsprocessen og en deraf fremmedgørelse fra uddannelsessystemet, men vigtigst af alt presset til at arbejde for at tjene penge eller hjælpe til i husholdningen. Udfaldsraten stiger desuden, jo højere op i uddannelsessystemet man kommer, da man bliver mere arbejdsdygtig jo ældre man er (DHDR 2009). Samtlige kvinder jeg interviewede var hjemmegående, og i de familier hvor der eksempelvis boede en svigerdatter, var hun også hjemmegående. Ofte under mine interview var børnene også tilstede, og det virkede som om at børnene ikke altid kom i skole. En af kvinderne jeg interviewede var virkelig intelligent og havde en bred viden omkring problemstillinger som global opvarmning, luftforurening, vandforurening mm. Jeg spurgte

Figur 6 - Informanternes uddannelse (se bilag 2-14)

hende om hun ville have lyst til at læse videre, og hun svarede at det ville hun gerne, men hun havde ikke tid, fordi hun holdt hus (bilag 7). Ud af de interviewede familier var det kun en dreng, som skulle læse videre efter gymnasiet, hvis han bestod sin sidste eksamen. Den nærmeste uddannelsesinstitution lå ca. 20 km væk, hvilket kan gøre det umuligt for mange, der ikke har råd til eller mulighed for transport (bilag 4).

Joygopalpur Gram Vikash Kendra (JGVK)

JGVK blev registreret som organisation i 2001, og havde til formål at hjælpe de fattige familier. De små initiativer voksede sig hurtigt større og dækker nu et stort område. JGVK's mission er at forbedre levestandarden for de fattige og sikre både social- og fødevarer sikkerhed ved hjælp af lokalbefolkningen, således at samfundet bliver styrket. De ønsker især at bemyndige fattige kvinder og udvikle deres evner gennem aktiv deltagelse, så de kan forbedre deres levevilkår. De forskellige projekter bliver implementeret gennem ca. 200 personale og frivillige. Gennem de sidste 10 år har JGVK startet projekter op med husdyrhold, fiskeri, bæredygtigt landbrug, ambulancedrift, hjemmeindustri, sundhedsprogrammer og uddannelsesprogrammer (jgvksundarban.org). De har desuden forenet kvinderne i selvhjælpsgrupper, så de har mulighed for at udvikle sig. JGVK er en vigtig instans i landsbyen, da de er ansvarlige for en stor del af udviklingen i området. I Joygopalpur er 11.088 kvinder organiseret i 1.019

selvhjælpsgrupper (SHG). I disse grupper har kvinderne mulighed for at diskutere de spørgsmål, de står over for, de kan spare penge til mikrokreditter, og de kan bede om hjælp, hvis de har brug for det. Fra hver SHG er tre kvinder med i en etableret Village Comitee, hvor de også har mulighed for at få indflydelse.

Billede 5 - Velkomst ved ankomst til JGVK

Kapitel 5 Analyse

På baggrund af den ovenstående teori har jeg udvalgt følgende parametre i analysen af min empiri: a) informanternes opfattelse og håndtering af affald, b) informanternes opfattelse af den rene og urene og c) informanternes syn på risiko.

Informanternes opfattelse og håndtering af affald

Som beskrevet i teorien er affald et meget subjektivt begreb, og det er i høj grad indehaveren af affaldet der bestemmer, hvornår det bliver affald. Når en person vurderer, at det givne materiale ikke længere tjener et formål, kan det blive affald. Basanti (bilag 4) og Ganga (bilag 7) sagde også, at affald er ting de ikke bruger. Ganga viser mig en lille metaland, som har været sønnens legetøj og fortæller, at den er gået i stykker og derfor er affald. Den dag hans legetøjsbil, som han har hængende i en snor i bukserne, går i stykker, vil dette også være affald (bilag 7).

Når spurgt om hvad affald er, svarede kvinderne følgende: rester fra grøntsager, blade fra træerne, fiskerester, komøg, hø, aske, alle støvede ting, alt det de smider på marken. Denne slags affald bruger de som foder eller som gødning og nogle familier har en kompostbunke. Pramila (bilag 6) var den eneste, som uhjulpet nævnte plastikflaske, plasticpose og batteri som affald. I billedøvelsen valgte Basanti billede 12 (se bilag 17) som viser en plastikflaske på jorden. Da hun blev spurgt om, hvorfor dette var affald sagde hun: *"it will not mix in the soil, harmful for farmer"*. Det samme siger Dhara. Der er således her forskel på affald som kan gå i et med jorden og affald der ikke kan. Ifølge Basanti (bilag 4), Ganga (bilag 7) og Rekha (bilag 9) er billede 2 af friske grøntsager ikke affald men mad. Padma (bilag 5) valgte billede 4 og 10, som forestiller en stak aviser og en bunke affald der brænder, fordi det er det hun ser omkring den nærtliggende grundskole.

Når kvinderne bliver spurgt om de sælger affald nævner kvinderne hår, plastik, glas, gamle sko, bøger, batterier, jern og pap. Der er således forskel på, om de taler om affald som kan gå i jorden og affald de kan sælge. I Joygopalpur cykler der affaldssamlere rundt og opkøber disse materialer, og flere af kvinderne genkender cyklen på billede 9 (bilag 4, 5, 6 og 7). Billederne medvirkede således til at skabe et bedre udgangspunkt for dialog mellem informanten, tolken

og jeg, da vi kunne tale ud fra, hvad vi så på billedet. Det er svært at vurdere, hvor tit familierne sælger affald. Kun tre familier svarede at de solgte disse ting ca. 2-3 gange om året. Dertil virkede det også som om, at de ikke fik ret mange penge for det, og at det derfor ikke indgik direkte i deres indkomst. Padma (bilag 5) og Malate (bilag 8) sælger plast til indsamlerne for omkring 1-2 INR/kg, og papir kan de sælge for 6-7 INR/kg. Nogle familier sagde, at det ofte er børnene der løber ud og sælger de genbrugelige materialer i bytte for en kiks eller nogle småpenge (bilag 9). Santi (bilag 14) afleverer pap tilbage til butikken, når de afleverer en papkasse får de 5 INR. De havde også en papkasse fyldt med plastikflasker som de også sælger. De får omkring 2 INR pr. flaske. Nogle gange bringer de dem til butikken, andre gange sælger de det til indsamlerne. Santi genbruger også gammelt tøj til at lave sengetæpper ud af.

Det affald de ikke kan sælge eller bruge som gødning bliver brændt. Basanti (bilag 4) brænder nogle gange plast i forbindelse med madlavning og brænder også køkkenaffald. Rundt om familiens hus lå der papir og plast på jorden. Jeg forsøgte at få svar på, hvad de gør med dette flere gange, men fik intet svar. Det virkede som om, at de slet ikke så, at det lå der.

Billede 6 - (venstre) en affaldssamler, (højre) billede 9 fra billedøvelsen

En dag i landsbyen

Dette kapitel beskriver en dag i livet for Padma Mondal (bilag 4 og 16). Beskrivelsen skal give læseren en forståelse af landsbyens hverdagsliv baseret på mine observationer og oplevelser inspireret af Huysman (1994).

Padma er omkring 36 år og har 5. klasse. Jeg ankommer til Padmas hjem kl. 9 og går fra murstensvejen ind af en lille jordsti, hvor familiens hus ligger. Hende og hendes to døtre på henholdsvis 10 og 14 år har lige bedt morgenbøn. De har et lille tempel inde i deres kammer med religiøse billeder, blomster og røgelsespinde. Hendes mand, som arbejder med at reparere tage er ikke hjemme. Familien består desuden af en søn på 18 år, men han droppede ud af skolen i 8. klasse og arbejder ude.

Der er meget rent og pænt, både indenfor og udenfor. Det ligner der er blevet gjort rent i dagens anledning. I hjemmet er der et værelse med to senge og et værelse til al slags opbevaring. Børnene kigger meget på mig; den mindste pige med interesse, den ældste med en vis skepsis. Padma og hendes ældste datter sidder på gulvet, og det ligner de er i gang med at vaske ris. Det går dog op for mig, at det er morgenmaden. "Tomar nam key?" spørger jeg den mindste pige. Det betyder: "hvad hedder du?". Modonita siger hun.

Efter morgenmaden går Padma udenfor og hen til den lille fiskedam der ligger imellem hendes og naboens hus. De overskydende ris giver hun til kyllingerne, de har 25 små høns og 5 ænder. Derudover har de to køer og fem geder. Hun tager en klud og en spand vand og begynder at vaske på jorden udenfor huset. Efterfølgende skrubber hun det beskidte service af tin med kluden, så det bliver poleret og bagefter vasker hun det med sæbe og vand. Hendes mand kommer hjem ganske kort og tager en lur. Den mindste pige Modonita kigger mig hele tiden over skulderen og holder mig i hånden, hun er meget interesseret i at se mine billeder.

Billede 7 - Kvinderne samler grøntsager

Efter at opvasken er klaret, tager Padma et lille indkøbsnet og jeg går med hende ud. Jeg kan meget få ord på bengali og hun kan ingen ord på engelsk, så samtalerne er små og går for det meste på, at det er varmt (på bengali "garam"). Vi går ud til murstensvejen og går lidt ned af vejen. På vejen møder vi et par naboer, og der opstår lidt nabosnak. Vi går ind til et hus, hvor der ligger en masse urter og grøntsager på gulvet. Vi går ud i marken bagved huset, hvor vi samler squash, lady fingers, auberginer og agurk. Der er en hyggelig og kærlig stemning ude på marken. Imens kvinderne går og samler ind, går de og hvisker - unødvendigt eftersom at jeg ikke kan forstå dem. Modonita tager fat i min hånd og vil gerne følges med mig. Vi vender tilbage til huset med urterne, hvor de hiver en plastikstol frem til mig. Som den eneste sidder

jeg på en stol, og en kvinde tager en vifte frem og afkøler mig, jeg har nok set noget opkogt ud på grund af varmen. Der er ingen tvivl om, at de bare vil være venlige, men jeg føler mig en smule ophøjet.

Efter at vi havde tilbragt et kvarters tid her, går vi tilbage mod Padmas hus. På vejen tilbage går vi ind forbi Ganga (bilag 7), som var i gang med madlavningen. Her er vi ganske kort, hvorefter vi vender hjem. "Indkøbs"-turen varer omkring en halv time. Jeg får serveret lidt banan og agurk, da vi kommer tilbage og Padma går i gang med at forberede frokost. Hun finder et bræt frem, som hun sætter sig på. På brættet er monteret en skarp kniv. Ligeså fint skræller hun kartofler, løg og grøntsager. Efter dette henter hun brænde i form af grene til at sætte gang i komfuret. Manden kommer hjem sammen med to andre mænd og henter nogle store bjælker. Modonita viser mig hvordan man malker en ko imens at Padma vasker op igen. Efter at grøntsagerne er klar, henter Padma sit fiskekøje og går ned til fiskedammen. Hun spreder nettet ud og efter få sekunder kan hun hive nettet ind med stor fangst. Hun fjerner fiskeskællene på sit skærebræt og deler fisken i fire stykker.

Billede 8 - Padma gør rent udenfor

Efter at forarbejdet er gjort tager Padma og pigerne et bad i dammen og skifter tøj. Padma har en pæn sari på. Padma går i gang med at lave mad i deres køkken, som ligger i en lille halvåben tilbygning til huset og består af to jordblus. Jeg bliver igen tilbudt en lille snack i form af banan og rispopkorn, som man tit får om eftermiddagen i landsbyen. En nabokvinde kommer på besøg og snakker lidt med Padma, mens hun laver mad. Imens prøver jeg at tale lidt med Modonita, som lærer mig at sige læbe, næse, øje, tand og mund på bengali. Det ene blus bliver brugt til at koge ris, det andet blus til resten. Det tager derfor noget tid at lave maden, da Padma steger hver grøntsag for sig i en særlig krydderiblanding. Hun laver også dahl (linsesuppe) og en suppe med løg og chili.

Hver gang en af grøntsagerne er færdige, får jeg lov til at smage. Den selvplukkede aubergine krydret i stærk karry smager virkelig godt. Padma henter en vifte til mig, da det bliver meget varmt og tilrøget ude i køkkenet. Hver gang hun putter nye grene i blusset svier det i øjnene. Som det sidste bliver fisken stegt. Al maden bliver båret indenfor, og der er dækket op med flettede måtter på gulvet og et stort metalfad til hver. Jeg spiser samme med pigerne mens Padma serverer for os. Ligesom dem spiser jeg med fingrene. Det kræver øvelse at få ris og suppe op med fingrene, men det er en helt anden madoplevelse. Efter vi har spist, spiser Padma og pigerne ligger sig på sengen og hviler sig. Padma bærer servicen ud til dammen for at vaske, og affaldet fra fisken giver hun til koen. Padma har været i gang med madlavningen i omkring 4 timer og alle har spist når kl. er 15. Efter frokost siger jeg farvel til Padma og hendes to piger, som følger mig lidt af vejen tilbage.

Informanternes opfattelse af det rene og urene

Flere af de situationer, som nævnes i afsnittet *Renhed og forurening i Indien* observerede jeg også under mit ophold i Joygopalpur. De små damme, der lå omkring husene blev brugt til at bade i, vaske tøj i og vaske service i, som også kan læses i beskrivelsen af dagen jeg tilbragte sammen med Padma. Når man gik gennem landsbyen, så man ofte nogen bade i dammene. Under mit besøg hos Padma badede de også. Padma badede efter at hun havde lavet hårdt fysisk arbejde, og inden hun skulle i gang med selve madlavningen i det lille udendørskøkken. Jeg så aldrig nogen røre ved glas eller kande med læberne, i stedet lænede de hovedet tilbage og hældte væsken ned i munden. Jeg kan huske at jeg tænkte over, at det var meget hygiejnisk, og at når vi danskere delte en flaske med hinanden, tænkte vi sjældent over at gøre sådan, da vi jo er vant til at man godt kan dele med hinanden, hvilket muligvis kan have virket urent for dem. Lüthi (i Dürr og Jaffe 2010) forklarer mange af de detaljer som jeg observerede, men som jeg endnu ikke kendte betydningen af. Eksempelvis var jeg på posthuset få dage inden afrejse fra Kolkata, hvor jeg købte nogle frimærker. Uden at tænke over det slikkede jeg bag på dem, som man plejer herhjemme, og damen bag skranken kiggede forurettet på mig og henviste til en svamp henne i hjørnet. På daværende tidspunkt tænkte jeg ikke over, at det kunne have noget med renhed at gøre.

Billede 9 - Måden at drikke på

Ganga (bilag 7) gav udtryk for begrebet renhed (pure), da hun ytrede sin bekymring for de mange pesticider de bruger til landbruget. Hun sagde: "*with the food, we are taking not pure*" (bilag 7). Med føden indtager de således det urene. Dhara (bilag 11) og Labanya (bilag 12) nævner begge, at problemet med affald er at, hvis det ligger omkring huset er det ikke pænt og rent. Der er her således også en æstetisk renhed, som er ønsket. En del af alle kvindernes daglige arbejde er derfor også at feje både udenfor og inde. Som Lüthi beskriver fra sit feltstudie i Kottar, Indien fejer kvinderne gerne ved daggry eller skumring, før frokost og inden de går i seng. Man kan således se på deres handlinger, at de handler ud fra en religiøs overbevisning om, hvad der er rent og urent. Da affald ikke skal opbevares indenfor, så man heller ingen skraldespande indenfor. Affald lægges på gulvet, så det kan blive fejjet op senere

og placeret udenfor. Ifølge Lüthis observationer er teknikken at kvinderne fejer affald fra et rum til det næste, for at feje det ud i gårdhaven, gaden eller rendestenen. De bruger den samme kost til både gulv, bord og hylder fordi alle disse overflader bruges ligeligt til at forberede mad, at spise, at sove og arbejde (Dürr og Jaffe 2010). Min observation omkring affaldet udenfor huset kan være et eksempel på at de fejer affaldet væk fra hjemmet og ud, hvor det ikke længere udgør en trussel for dem. Som det ses i fortællingen om Padma (billede 7), gør hun rent ved at vaske jorden ude foran huset. Man så ofte affaldet ligge ude i det offentlige rum. I den del af landsbyen hvor jeg tilbragte mest tid, var der mest affald omkring det store gymnasium i udkanten af byen og ved New Market i den sydvestlige del af Joygopalpur.

Som det ses på billede 10 findes affaldet i det offentlige rum. Omkring skolen er der flere små butikker, som sælger snacks, slik og mad til eleverne. I den forbindelse bliver der smidt meget affald omkring skolen. Den gængse praksis er, at eleverne samler affaldet sammen hver 14. dag og brænder det lige ved siden af skolen. Men hyppigheden af denne praksis virkede ikke til at være så vigtig.

Billede 10 - Foran Jyotishpur High School (venstre), affald ved New Market (høire)

Informanternes syn på risiko

Som nævnt i metoden bad jeg 13 kvinder om at rangordne følgende behov: *food, housing, money, health, waste management, work, security, skills*. Kvinderne blev bedt om at vælge de tre vigtigste. Kvindernes prioritering kan ses i tabel 5. Som første prioritet valgte fire kvinder mad, fire valgte arbejde, to valgte affaldshåndtering og to valgte hus. På kvindernes andenplads er syv ud af de ni behov repræsenteret, men generelt er det mad, arbejde og

penge som indtager en prioriteret plads hos kvinderne. De kvinder der vælger evner (skills) siger, at det vil hjælpe dem til at tjene penge, hvis de er bedre uddannet.

Tabel 5 - Informanternes prioritering

Family name	1. prioritering	2. prioritering	3. prioritering
Sanaka Bharadi	Food	Money	Work
Menoka Mondal	Food	Health	Work
Basanti Sadar	Food	Housing	Work
Padma Mondal	Work	Food	Money
Pramila Mondal	Food	Money	Housing
Ganga Mondal	Waste	Security	Skills
Maladi Naskar	NA	NA	NA
Rekha Mondal	Work	Skills	Housing
Rachana Naskar	Waste	Work	Health
Dhara Adhikari	Housing	Money	Health
Labanye Baidya	Housing	Work	Money
Kiran Bairagi	Work	Food	Family
Santi Naskar	Health	Food	Housing

Efter at have spurgt kvinderne, hvad der var vigtigst, spurgte jeg dem hvad der udgjorde den største risiko for dem og var til størst bekymring. Menokas (bilag 3) største bekymring var, at de lever af landbrug, som nemt kan blive ødelagt af vejr og insekter. Hun har kun en søn, og de er selv for gamle til at arbejde. Da sønnen ikke altid har arbejde, giver det hende også en bekymring. For Basanti (bilag 4) er den største bekymring helbredet, da det har betydning for om de kan have et arbejde og tjene penge. Også Basanti har kun en søn, som hun ønsker læser videre, så han kan tjene gode penge. For Padma (bilag 5) er den største risiko affald: *"If we do not clean the waste, then we will get disease. All family will be sick. It will be a risk for us"* (Bilag 5:X). Padma har oplevet lærerne på den nærtliggende grundskole smide affald, hvilket hun har protesteret imod. Hun mener, at lærerne bør være et godt eksempel for eleverne. Hun har sammen med sin SHG bedt om at få sat en skraldespand op, men det er ikke sket. Pramila (bilag 6) er 45 og har ingen skolegang. Hun er under interviewet lidt tilbageholden, og tit svarer hendes søn for hende. Sønnen fortæller blandt andet, at han ved at affald har indflydelse på helbredet, men da jeg spørger ham, om han giver denne information videre til sin familie, siger han nej. Informationen som sønnen får, kommer derfor ikke videre til hans

forældre. Ganga (bilag 7) er en ung kvinde på 25 med to børn, der går i 1. og 3. klasse. Ganga er meget bevidst omkring problemet med affald. Når de producerer ris er der et restprodukt som består af vand fra risene, såkaldt patti (ris) water. Dette vand lugter ikke godt og det tiltrækker derfor myg og fluer fortæller Ganga, som kan medføre sygdomme som diarre, malaria og hudsygdomme. Plastik er også et problem, da det kan sætte sig fast og blokere afløbene, hvilket kan skabe oversvømmelse. Gangas største bekymring er global opvarmning, og hvordan den yngste generation bliver påvirket af det. Ganga har både adgang til fjernsyn og radio, hvor hun har hørt om disse ting. Rekha (bilag 9) påpeger også affald som værende en stor risiko for hende og familien. Grunden til dette er, at det kan påvirke helbredet. Ligesom Ganga påpeger hun, at når der lugter dårligt kommer der myg. Katte og hunde leger i affaldet, og når de kommer indenfor, kommer sygdommene også indenfor. Denne viden havde hun fra en workshop hos JGVK, hvor hendes mand også arbejder. Rachana (bilag 10) og Kiran (bilag 13) fremhæver også affald som en risikofaktor, fordi det ikke er godt for helbredet. Uden arbejde kan de ikke leve, og derfor er helbredet en nødvendighed. Rachana siger også, at når regnen kommer, skyller den affaldet ned i vandet, hvilket kan gøre at fiskene kan dø. For Dhara (bilag 11) og Santi (bilag 14) er den største risikofaktor penge, da det er svært for dem at tjene dem. Dhara føler sig heller ikke sikker i forhold til administration. De har oplevet at få stjålet deres mad, og siden dengang har de følt sig usikre, og bekymrede for om det kan ske igen. Dhara (bilag 11) og Labanya (bilag 12) er især bekymret for fremtiden og for fattigdom blandt den yngre generation.

Som det kan læses i ovenstående er flere af kvinderne klar over, at der er nogle risici forbundet med affald. Når affald har en betydning for helbredet tages det alvorligt, fordi helbredet er vigtigt for at kunne tjene penge og dermed købe mad og overleve. Kvinderne hvis største bekymring er penge, tænker i mindre grad over affald som et problem, og ifølge Douglas har individet et snævert perspektiv, hvis det kæmper for sin overlevelse (Douglas 1983). Kvinderne hvis største bekymring er at tjene penge har ikke midlerne til at tænke langsigtet (Srinath 2012). Når man ikke har så mange penge, tænker man mere på 'lige nu' end 'på længere sigt'. Det er tydeligt, at de kvinder der kan se en forbindelse mellem affald og lugt, affald og helbred eller affald og fluer bedre kan forholde sig til, at affald er et problem, fremfor kvinderne hvis største bekymring er at tjene penge. Som Douglas skriver vælger vi, hvilke risici vi kan håndtere, og hvilke vi må skyde i baggrunden. Hvis kvinderne mangler

penge, er dette det vigtigste, og det kan derfor være svært at bekymre sig om affaldshåndteringen. Det virker til at problemerne er tæt sammenkoblet. Hvis de prioriterer helbredet, er det fordi, uden godt helbred kan de ikke tjene penge, og således ikke få mad. Hvis de prioriterer arbejde, er det fordi, uden arbejde kan de ikke tjene penge og mad. Hvis de prioriterer affaldshåndtering er det fordi, uden affaldshåndtering kan de blive syge, så de ikke kan tjene penge og mad. Alle disse basale behov er således så tæt forbundet i kvindernes livsverden, at de har svært ved at prioritere.

Kvinderne blev også spurgt, hvilken indflydelse affald kan have på deres prioriteringer. Dhara (bilag 11) prioriterede hus, penge og helbred, og da jeg spørger hende hvilken betydning affald har på disse ting siger hun, at det har indflydelse på huset fordi, hvis der ligger affald rundt omkring ser det ikke pænt ud, og i henhold til helbred kan affald skabe sygdomme og derfor påvirke helbredet. Labyana (bilag 12) fremhæver også affaldets betydning for huset, da det ikke ser godt ud. Nogle af kvinderne kan således godt lave den forbindelse, at affald kan have en negativ effekt på det der prioriteres.

Da jeg gennemgik min interviewguide med Arabinda fortalte han, at han mente at nogle af spørgsmålene omkring fremtiden ville være svære for kvinderne at svare på. Han mente eksempelvis ikke, at jeg kunne spørge kvinderne om de ville være villige til at betale for et fremtidigt affaldssystem, da kvinderne ville spørge hvem der skulle have pengene, hvor mange penge og andre konkrete spørgsmål. Kvinderne ville således ikke kunne forholde sig til det hypotetiske scenario, at de skulle betale nogle penge til et affaldssystem. Jeg forsøgte at spørge nogle af kvinderne, men da jeg fornemmede at der netop skete det, som Arabinda havde fortalt, forsøgte jeg at spørge på en anden måde. Dette fortalte mig, at kvinderne tænker kortsigtet og konkret. Det hjælper således ikke noget at tale om scenarier, der ikke eksisterer endnu, hvis man vil have dem til at handle. Så er det bedre at bruge et eksempel, som de allerede nu kan se og tage at føle på. Eksempelvis fluer og myg. Som tidligere nævnt kan disse ifølge Drackner (2005) bidrage til at synliggøre konsekvensen ved ikke at håndtere affaldet.

Kapitel 6 Opsamling

Jeg vil i denne opsamling dele min problemformulering op i to separate spørgsmål: 1. hvordan opfatter kvinderne i Joygopalpur affald og 2. hvilke faktorer kan have betydning for hvordan et affaldssystem kan integreres i lokalsamfundet.

Hvordan opfatter kvinderne i Joygopalpur affald?

Da jeg interviewede kvinderne i Joygopalpur var det tydeligt, at de har en holdning til affald og i særdeleshed til forholdet imellem det rene og det urene. Det er vigtigt for kvinderne at holde deres hjem rene og således fri for affald. Flere udtrykte også bekymring om affald i det offentlige rum, blandt andet skrald der blev smidt ved skolen (bilag 5) og risikoen for at plastik kunne tilstoppe vandafløden for dermed at skabe oversvømmelser (bilag 7). Flere kvinder omtalte det allerede eksisterende affaldssystem, hvor der periodisk kom affaldsindsamlere, som man kunne sælge visse typer affald til: plastik, papir, batterier etc. Der virkede til at være en opdeling for kvinderne mellem affald der kunne kommes i jorden og forrådne, og affald der ikke kunne komme i jorden så som de ting affaldsindsamlere købte. Der var dog intet der tydede på, at det var vigtigt for kvinderne at indsamle affald for at sælge dette, da de mere omtalte det som noget børnene gjorde end som noget der var en real indtægtskilde. Netop penge og indkomst virkede til at have stor betydning for kvindernes syn på affald, da de fleste grunde til at affald blev anset som problematisk netop havde at gøre med sygdomme og folks evne til at arbejde. Hvis der lå affald på gaden ville det tiltrække fluer, myg og hundene ville rulle sig i det og dermed sprede sygdomme. Når folk er syge kan de ikke arbejde og dermed ikke tjene penge. Dette virkede som den primære årsag for kvinderne til at ønske affaldet væk, hvilket også er forståeligt nok, da man formentligt er mere bekymrede for kortsigtet ikke at kunne sætte mad på bordet fordi husstandens forsørger er syg, end at drikkevandet om 30 år ikke vil være lige så rent som det er i dag.

Hvilke faktorer kan have betydning for hvordan et affaldssystem kan integreres i lokalsamfundet?

For det første er det vigtigt at tage højde for, at der allerede eksisterer et uformelt system i Joygopalpur til håndtering af affald. Dette system består af de affaldsindsamlere som allerede kommer periodisk for at opkøbe visse typer affald. Det vil formentligt være nemmere at bygge på dette allerede eksisterende system end at starte et helt nyt system op, da der allerede er genkendelighed hos lokalbefolkningen. Flere af de kvinder jeg interviewede genkendte billedet af affaldscyklen under interviewet og dette "brand" kunne man bygge videre på. Hvorfor så overhovedet forsøge at lave en anden affaldsindsamling end den allerede eksisterende? Den nuværende indsamling er som sagt meget uformel og en mere formel indsamling ville også være i stand til at indsamle mindre rentable og farligere materialer samt optræde på mere faste tidspunkter i byen, måske med medejerskab fra lokalbefolkningens side og kunne subsidieres fra enten statslig side eller af udenlandske NGO'er og dermed påtage sig en rolle som ikke blot privat virksomhed men måske også som et vidensdelingscenter for lokalbefolkningen.

Religion og kulturelle normer vil formentligt også kunne komme til at have betydning for et nyt affaldssystem i Joygopalpur. Som allerede nævnt har det historisk kun været de laveste kaster, der har været i stand til at håndtere affald. Affald har derfor et kulturelt betinget stigma som værende urent på en anden og mere grundlæggende måde end den vestlige opfattelse af urent affald. Dette er vigtigt at have sig for øje, da man netop ville være nødsaget til at henvende sig med viden og ideer til netop de mennesker, der ville være kulturelt i stand til at håndtere affaldet.

Historisk og kulturelt har der i de landlige områder i Indien været tradition for at skaffe sig af med sit affald i det offentlige rum, hvilket ikke har haft de samme konsekvenser før plastik og kemikalier blev en del af husholdningsaffaldet. Når alt affald er bionedbrydeligt inden for en relativ kort periode, er der ikke de samme problemer ved at skille sig af med det i det offentlige rum, men når det pludseligt er affald der enten er meget skadeligt for det lokale miljø eller meget lang tid om at forgå, bliver problematikken en anden. Dette virker lokalbefolkningen beviste om, men det er et område, der formentlig kunne forbedres med mere information. Netop deling og udbredelse af viden kunne så afgjort blive en faktor i implementeringen af et nyt affaldssystem i Joygopalpur, og her bliver det relativt lave uddannelsesniveau problematisk. Som tidligere vist har 31 % af kvinderne i min informantgruppe ingen uddannelse, og hvis de ikke bliver informeret igennem SHG eller

mundtligt fra grupper såsom JGVK, er det formentligt svært for dem at tilegne sig den viden, der er nødvendig for at kunne implementere et nyt system af enhver art - også et nyt affaldssystem.

Kapitel 7 Konklusion

I henhold til problemformuleringen har denne undersøgelse frembragt følgende resultater:

Kvinderne afkoder affald i forskellige kategorier. Først er affald det nedbrydelige, såsom madrester, blade og strå som de bruger som foder eller til at strø på markerne. Affald er også det der ikke kan gå i jorden, og noget af dette affald kan de sælge til affaldssamlerne. Det er vigtigt for kvinderne, at affaldet ikke ligger omkring husene, men der er ingen der nævner affaldet omkring New Market som et problem, hvor det ellers er langt mere iøjefaldende end i landsbyen. Affald bliver af flere kvinder defineret som noget, der ikke længere kan bruges, og således er det dem, der bestemmer, hvornår noget bliver til affald. Nogle af kvinderne, som enten har en højere uddannelse eller har haft adgang til information via JGVK og SHG har en større viden omkring hygiejne og derigennem også de sygdomsrisici, der kan være i forhold til affald. Dette har betydning for om de anskuer affald som et problem, da det bliver et problem, hvis det har betydning for deres helbred og derved deres evne til at arbejde. For kvinderne som mest af alt er bekymrede for penge, og som ikke har nogen uddannelse er det sværere at anskue affald som risici af betydning.

I henhold til ISWM er det vigtigt at have kendskab til de lokale og til deres kulturelle holdning til affald, da der i den private husholdning kan gemme sig informationer, som er nødvendige at tage med i betragtning, når man skal implementere et affaldssystem. Først og fremmest er det vigtigt at det allerede eksisterende uformelle affaldssystem bliver implementeret i et udbygget affaldssystem. Kvinderne har allerede et kendskab til cyklerne og til affaldsindsamlerne, hvilket vil gøre det lettere for kvinderne at forholde sig til. Kvinderne er dem der har kontakt med affaldet, og vil derfor være dem, der skal håndtere det, hvilket betyder at hvis kvinderne i forbindelse med et affaldssystem får nogle nye pligter, er det vigtigt at tage deres hverdag i betragtning. Som det kan læses i *En dag i landsbyen* bruges der omkring 4 timer på at forberede frokosten, hvilket betyder, at kvinderne allerede har mange pligter i hjemmet, de ikke kan forsørge. Kvinderne har en allerede eksisterende viden omkring renhed, sygdomme og bakterier, hvilket giver et godt grundlag for yderligere uddannelse i forhold til affaldshåndtering. Men det er vigtigt at informationen bliver simpel, da mange af kvinderne ikke kan læse, og derfor er det muligvis bedre at bruge billeder og illustrationer. Dette projekt er den første screening af området og resultaterne kan JGVK bruge til at

målrette informationen til kvinderne og have for øje, hvilke faktorer der ligger til grund for deres håndtering af affald.

Kapitel 8 Perspektivering

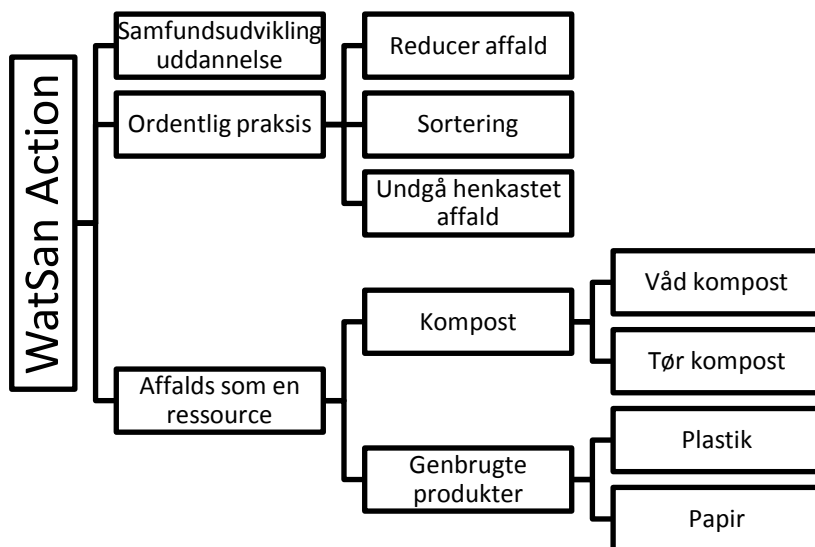
Dette speciale har ikke haft fokus på løsningsforslag, men jeg har med stor interesse læst om organisationen WatSan Action, som har udarbejdet et program, hvor de lærer de fattige at håndtere affald, for således at skabe indkomstmuligheder og uddannelse. I forbindelse med et program for håndtering af fast affald i slumkvartererene har WatSan Action lært de interesserede, at affald som ikke kan sælges kan sorteres, gøres rent og sys til omsættelige varer. Eksempelvis kan man lave konvolutter ud af gammelt papir eller tasker, punge eller en computertaske ud af blød plastikemballage. Programmet består af en udviklingsuddannelse i to dele, et handlingsprogram og en uddannelse i affaldshåndtering. I handlingsprogrammet lærer de lokale at identificere problemer, udvikle et samfundssituationskort, hvordan de får

Figur 7 - WatSan produkter af blød plast

adgang til deres nuværende ressourcer og at udvikle alternative løsninger. Det endelige resultat er en handlingsplan, som er udviklet via deltagelse og forståelse, så deltagerne opnår en erkendelse og en motivation for at skabe en positiv ændring. I uddannelse af affaldshåndtering oplæres frivillige fra lokalsamfundet i praktiske måder, de kan skille sig af med affaldet derhjemme. De lærer eksempelvis at måle mængden af affald de producerer og identificere affaldstypen. De lærer også at sortere affaldet og hvordan man undgå henkastet affald. Henkastet affald er især et problem i byer hvor der ikke findes et opsamlingsområde, hvor folk kan smide deres affald: "(...) most people simply litter their trash wherever, and then occationally people sweep the garbage around their homes together in a pile and burn it."

(watsanaction.org). Undervisning adresserer forslag til nye praksisser, såsom ikke at bruge plastikposer, og at købe forsyninger sammen med andre familier, som for eksempel sæbe og shampoo ved omkostningsdeling. Efter denne uddannelse er de ansvarlige for at undervise deres familie og naboer i, hvad de har lært. Figur 8 viser opbygningen af programmet.

Figur 8 - Oversigt over WatSan Action program

Wat San Action har etableret nabogrupper, som eksempelvis deles om en spand til deres genbrugelige materialer, da en familie ikke producerer så meget dagligt. Incitamentet for at være en del af denne gruppe er den beskedne men dog økonomiske gevinst i at sælge det genanvendelige og fordelen ved at bo i affaldsfrie omgivelser. 5-10 familier udgør en gruppe i nabonetværket. To fra hver gruppe er så ansvarlige for at vedligeholde beholderne og forvalte pengene som de tjener ved at sælge blandt andet plastik og papir. Wat San Action arrangerer også nogle konkurrencer, for at få aktiveret de lokale og skabe en positiv stemning og fællesskabsfølelse omkring affaldshåndtering.

Jeg er klar over, at alle steder er forskellige, og at man ikke bare kan overføre dette program på Joygopalpur, men det er vigtigt at holde sig for øje, at der kan være muligheder i denne form for tilgang, som kunne skabe nye indtægtsmuligheder for kvinderne i Joygopalpur.

-

Litteratur

Bøger

Cornwall, Andrea og Coelho, Vera Schattan (2007). Spaces of Change – the politics of citizen participation in new democratic arenas.

Douglas, Mary (1983). Risk and Culture. University of California Press. London, England.

Douglas Mary (1966). Purity and Danger – an analysis of concepts of pollution and taboo. Routledge & Kegan Paul. London.

Dürr, Eveline og Jaffe, Rivke (2010). Urban pollution: cultural meanings, social practices. Studies in environmental anthropology and ethnobiology; vol. 15.

Haidt, Jonathan (2001). Elevation and the positive psychology of morality. I C.L.M. Keyes & J. Haidt (Eds) Flourishing: Positive psychology and the life well-lived. Pp. 275-289. American Psychological Association.

Hansen, Frank og Simonsen, Kirsten (2004). Geografiens videnskabssteori – en introducerende diskussion. 1. udgave, 2004, 3. oplag 2007. Roskilde Universitetsforlag.

Hastrup, Kirsten og Ramløv, Kirsten (1988). Feltarbejde – oplevelse og metode i etnografien. Akademisk Forlag. Danmark.

Jeremiassen, Lise og Trost, Jan (2010). Interview i praksis. 1. udgave, 1. oplag. Hans Reitzels Forlag. København.

Jørgensen, Peter Stray, Rienecker, Lotte og Skov, Signe (2011). Specielt om Specialer – en aktivitetsbog. 4. udgave. Forlaget Samfundslitteratur. Frederiksberg C.

Kvale, Steinar (1997): Interview – en introduktion til det kvalitative forskningsinterview. Oversat af Bjørn Nake. Hans Reitzels Forlag.

O'Brien, Martin (2008). A crisis of waste – understanding the rubbish society. Routledge. Taylor & Francis Group. USA.

Politikens Nudansk Ordbog (2009). 19. Udgave, 6. Oplag. Politiken.

Tammemagi, Hans (1999): The waste crisis – landfills, incinerators, and the search for a sustainable future. Oxford University Press).

Vogler, Jon (1981). Work from Waste. Recycling wastes to create employment. Intermediate Technology Publications Ltd. London. England.

Artikler

Bean, Susan S. (1981). Toward a Semiotics of “Purity” and “Pollution” in India. *American Athnologist*. Vol 8, nr. 3, Symbolism and Cognition, pp. 575-595 Blackwell Publishing.

Bulkeley, Harriet; Gregson, Nicky (2008): Crossing the threshold: municipal waste policy and household waste generation. *Environment and Planning*, volume 41 s. 929-945. England.

Chattopadhyay, Subhasish, Dutta, Amit og Ray, Subhabrata (2009). Municipal solid waste management in Kolkate, India – A review. *Waste Mangament* 29 pp. 1449-1458. Elsevier.

Beall, Jo (2006). Dealing with dirt and the disorder of development: managing rubbish in urban Pakistan. *Oxford development studies*, 34 (1) s. 81-97. Taylor and Francis Group.

DFID (Department for International Development) (1999): Sustainable livelihoods guidance sheets.

Drackner, Mikael (2005). What is waste? To whom? – An anthropological perspective on garbage. *International Solid Waste Association*. Sage Publications.

Fuller, C.J (1979). Gods, Priests and Purity: On the Relation Between Hinduism and the Caste System. *Man, New Series*, vol. 14, nr. 3, pp. 459-476. Royal Institute of Great Britain and Ireland.

Frosch, Robert A. (1996). Toward the End of Waste. Reflections on a New Ecology of Industri. *Daedalus* vol. 125. No. 3. The Liberation of the Environment pp. 199-212. Published by The MIT Press.

Gupta, Shuchi et.al (1998). Solid waste management in India: options and opportunities. *Resources, Conservation and Recycling* 24 pp. 137-154. Elsevier.

Gupta, Sanjay (2001). Rethinking waste management in India. *Publiceret I Humanscape*.

Gutberlet, Jutta (2010) Editorial. Waste, poverty and recycling. *Waste Management* 30 pp. 171-173. Elsevier.

Gutberlet, Jutta (2012). Informal and Cooperative Recycling as a Poverty Eradication Strategy. Department of Geography. University of Victoria. Geography Compass 6/1 pp. 19-34.

Guynup, Sharon og Ruggia, Nicolas (2004). Rats Rule at Indian Temple. National Geographic Channel.

Huysman, Marijk (1994). Waste picking as a survival strategy for women in Indian cities. Environment and Urbanization pp. 155-174. Sage Publications.

Mani, Shyamala og Wankhede, Shubhangi (2009): Education for Healthcare Waste Management in India kapitel 14 i Handbook of Blended Shore Education. Springe Sciene.

Medina, Martin (2008). The informal recycling sector in developing countries. Note no. 44. Grid Lines.

Narayana, Tapan (2009). Municipal solid waste management in India: From Waste disposal to recovery of resources? Waste Management 29 pp. 1163-1166. Elsevier.

Shekdar, A.V. et.al (1991). Long-term planning for solid waste management in India. Waste Management and Reasearch 9 pp. 511-523.

Zender, Lynn Elisabeth (1999). Solid Waste Management on Indian Reservations: Limitations of Conventional Solid Waste Management Engineering. Dissertation. Zender Environmental Health and Research Group. University of California, Davis.

Rapporter

Annual Report: 2010-2011 of Joygopalpur Gram Vikash Kendra

Bonou, Alexandra (2009). Waste Management in Rural India, Sundarbans-Basanti – Joygopalpur case study.

District Human Development Report, South 24 Parganas (2009). Development & Planning Department Government of West Bengal.

Jakobsen, Line (2012). Waste characterization in rural areas in developing countries – with a case study in Sundarban, West Bengal, India. DTU Environment. Department of Environmental Engineering.

Purup og Fleischer (2011). Reflections On Intercultural Experiences from Developing Technological Systems for Rural Communities in West Bengal, India. DTU.

United Nations Human Settlements Programme (2010). Solid Waste Management in the World's Cities – water and sanitation in the world's cities. Earthscan. London and Washington, DC.

Internet

(sidst besøgt 12.07.12)

JGVK homepage: <http://jgvksundarban.org/>

InnoAid: <http://www.innoaid.org/about-innoaid/>

Amagerforbrædning: [http://amfor.dk/Energi/Bag om tekniken/Slagge.aspx](http://amfor.dk/Energi/Bag_om_tekniken/Slagge.aspx)

European Commission: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>

Oxford dictionaries: <http://oxforddictionaries.com/definition/english/waste>

Noupe.com: <http://www.noupe.com/inspiration/40-terrific-works-of-art-made-from-common-trash.html>

Anikka Øyrabø: <http://annikaoyrabo.dk/>

WEEE Man: <http://www.edenproject.com/whats-it-all-about/climate-and-environment/sustainability-at-eden/giant-sculpture-made-of-waste>

What is waste: <http://www.whatiswaste.com/earthships/>

Censusindia.gov.in: http://www.censusindia.gov.in/2011-prov-results/prov_data_products_wb.html

Wat San Action: <http://watsanaction.org/>

Pcbguiden: <http://pcbguiden.dk/>

Andet

Karali, Asim (2012). Data fra Joygopalpur

Srinath, Shreya (2012). Data fra Joygopalpur

BILAG

Bilag 1 Interviewguide

Introduction:

My name is Anita, and I am a master student from Denmark. I am here to work on waste management. There will be some trivial questions, but for methodological reasons please try to answer them as best as you can. I would rather ask more than once, than take anything for granted. There is no right or wrong answers, I only want to know what you think about the subject. Your thoughts are the key aspect of this survey.

General Information:

- Name
- Age
- HH ID #
- Date
- File nr. dictaphone

The household

- What is her education?
- Can she read or write?
- What does her husband do?
- How many are there in the household?
- What do the children do, do they go to school? Do they work?
- How many animals do they have in the household?
- Do they own land?

Waste practices

- What is the first things that come to mind when I say the word waste?
- What types of waste do they have?
- Define waste
- Look at these 14 pictures, what do you think is waste?
- What do you do with your waste?
- Do you burn waste?
- Can you show me around the house and show me what is waste?
- Do you ever sell waste?
- What type of waste do you sell?
- Do you go to the market?
- What does she buy?
- Does she experience any problems with waste?
- How would she prioritize the following, what is most important, 1, 2 and 3?
 - o Health
 - o Waste
 - o Housing

- Money
 - Food
 - Work
 - Security
 - Skills
 - Family
- What is less important, the same categories?
- What contains the biggest risk?
- Does waste have an influence on 1, 2 or 3?
- Does she know that waste can have an impact on health?
- Has she experienced the animals dying of sudden sickness?
- Has she experienced animals eating waste?
- Has she or someone in the family been sick during the last month?
- Has she got any worries about the future?

Debriefing

- Have you got any questions?
- Do you have any suggestions as to how to manage the waste?
- Can I take a picture of the family?

Bilag 2 Interview med Sanaka Bharadi 9. april 2012

HH ID#: Familie 1

General information

Alder: ca. 35

Skole: 5. klasse

Antal i husholdningen: 4

Relation: Mand og to sønner på 18 og 14.

Indkomst

Manden arbejder som autodriver og tjener omkring 100 rps/dag. Men dette er ikke fixed dvs. det svinger hvor meget arbejde han har. De har 1 ½ hektar land, hvor de dyrker ris. I sommersæsonen dyrker de dahl.

Dyrehold: 5 køer, 10 geder, 50 kyllinger. De sælger æg. Sidste år solgte de en ko, som de fik 2500 rps. for.

Genstande

To plastik stole, alna, et vægur og en mobiltelefon. De ejer autoen, men den er second hand, de har også en cykel.

Affald

De har omkring en spand om dagen med grøntsagsrester, fiskerester og sveepings. Grøntsagsresterne går til mad til køerne. Resten af maden går til kyllingerne. Bladene kommer på marken. Det plastik de har får de fra at købe på marked. Plasten bruges til at brænde når de laver mad. De sælger også noget. Sønnen viser to metal agtige ting fra autobilen frem, som er gået i stykker og som skal sælges. Han viser mig også en klump hår, som de kan sælge. De kan få 2-3 rps. pr kg. Plastik. Det er manden der køber ind, han køber ind på New Market. På et år sælger de 2-3 gange. Børnene er glade for at sælge for at få mad, så de er typisk hurtigt ude, når noget skal sælges. Kolort bruges til brændsel.

De anser ikke affald som værende et problem. Det ryger på marken som gødning og resten som foder.

De oplever ikke at køerne spiser plastik.

Prioritering – hvad er det vigtigste?

1. Food
2. Money
3. Work

De har både rotter indenfor og udenfor. De bruger rottegift, og holder kat.

Mens jeg var der bliver moren pludselig vred, tager et bat og vifter det af sin søn. Arabinda oversatte det med at hun ville have sønnen skulle arbejde, men det ville han ikke, når jeg var der.

Bilag 3 Interview med Menoka Mondal 9. april 2012

HH ID#: Familie 2

Generel information

Alder: ca. 60

Skole: 2. klasse, kan ikke læse eller skrive.

Antal i husholdningen: 5

Relation: Mand, søn, svigerdatter og barnebarn. Menokas mor bor der også.

SHG: Yes

Indkomst

De har 2 hektarer land hvor de dyrker ris og andre afgrøder såsom kartofler, løg og græskar om sommeren. Sønnen arbejder nogle gange 10 dage på en måned, men dette er ikke fixed. Han arbejder på nabomarkerne. Det får han omkring 120 rps. for. De tjener penge på at plove naboernes marker. De ved ikke rigtig hvad de tjener, men de sparer ikke noget op.

Dyrehold: De har 5 køer og 10 kyllinger. De spiser kyllingernes æg, og køerne leverer brændsel. 2 køer bruges til landbrug.

Genstande

De har en radio, men ellers ikke andet.

Affald

De har en kurv, hvori de har grøntsagsrester. Sammen med fiskerester og kokager og kyllingeaffald, blade og siv giver dette til køerne. De sælger plastik til indsamlerne. De sælger også glasaffald. De sælger også gamle sko.

Prioritering – hvad er vigtigst?

1. Food
2. Health
3. Work

De har rotter indenfor, de har et hul i gulvet hvor de kommer ind. Det er spøjst at de ikke lukker hullet til. De vil gerne lave en butik, men de har ikke nogen penge.

Bekymringer for fremtiden: Hendes bekymring er, at de lever af landbrug, men det bliver nemt ødelagt af vejr, insekter og de taber afgrøder. Hun har kun 1 søn og de er selv for gamle til at få et arbejde. Sønnen har ikke altid arbejde.

Bilag 4 Interview med Basanti Sardar 10. april

HH ID#: Familie 3

Generel information

Alder: 45

Skole: 7. klasse. Hun kan læse og skrive Bengali.

Antal i husholdningen: 4

Relation: Manden (har 8. klasse), mormor og en eneste søn på 18 år. Sønnen skal til sin sidste eksamen om 3 måneder, og hvis han består den skal han på college, ca. 20 km væk. Her skal han studere bengali, engelsk, filosofi, geografi og økonomi. De har også en datter, men hun er gift. Hun er 22 og bor hos sin mand.

Indkomst

Manden har en lille butik i Joygopalpur, moren plukker dahl.

De har 3 hektarer land og tjener omkring 500 rps./måned fra butikken.

Dyrehold: De har 1 ko, 10 kyllinger og 5 ænder. På paddy (ris) sælger de for 10.000 rps/år.

Affald

Det første hun tænker på er at der er noget der ligger her og der "we can see". Noget der ikke bliver brugt. Det de fejer sammen putter de på marken.

Hvilke typer affald har de? Blade, hø, rester fra paddy

Billedøvelsen. Hun vælger billede 12, det er affald. Det er billedet af en plastik flaske på jorden. Grunden til at hun valgte dette var at "it will not mix in the soil, harmful for farmer". De sælger plast. Til billedet af negle med neglelak siger sønnen, at dette også er affald fordi når de spiser, spiser de også neglelakken. Billede 2 af friske grøntsager er ikke affald. Billede 1 og 8 er affald. Billede 7 af en masse plastikflasker siger de at de sælger plastikflasker for 25 rps. på flaske. Billede 6 af metaldåser, får dem til at tænke på madlavning. 13 og 14 er affald, billede 9 af cyklen genkender de som collectors. Billede 4 er papir, dette er ikke affald, det kan de sælge. Billede 11 er køkkenaffald. Billede 10, de brænder plast nogle gange til madlavning, brænder køkkenaffald.

De er glade og interagerer med mig. Kvinden som jeg interviewer bliver ved med at slå mig på knæet og sige noget på bengali, men det er en vigtig faktor at de også kigger på mig, når de siger noget. Hun synes ikke der er nogle problemer med affald. I landsbyen er der ikke noget problem. Men når en rotte dør kommer der en dårlig lugt.

Prioritering – hvad er det vigtigste?

1. Food
2. Housing
3. Work

Prioritering – hvad er mindst vigtigt

1. Family
2. Security
3. Waste

Den største risiko er health. Jeg spørger dem hvordan waste kan have en indflydelse på helbred, og de svarer mands toilet er skadeligt for helbredet, og når dyr dør kommer der en dårlig lugt som heller ikke er sund.

Sidste år døde en ko, men de ved ikke hvorfor. De har ikke set koen spise affald.
Hun blev lidt utålmodig og jeg skyndte mig derfor at stille de sidste spørgsmål.

Bekymringer for fremtiden: De har kun 1 søn, og de vil gerne have at han læser og får en god løn, det er ikke godt hvis han ikke får job.

Rundt om huset lå der papir og plast affald. Arabinda sagde til sønnen at han skulle rydde op, for han var den uddannede.

Bilag 5 Interview med Padma Mondal 10. april 2012

HH ID#: Familie 4

Generel information

Alder: 36

Skole: 5. klasse Hun kan læse og skrive en lille smule.

Antal i husholdningen: Der bor 5 i husholdningen, mor, far, 2 døtre på 14 og 10 går på kommunal skole og en søn på 18, som droppede ud i 8. klasse og som arbejder ude.

Indkomst

Manden arbejder med at lave tage.

Antal dyr: 2 køer, 5 geder, 25 kyllinger og 5 ænder. De har 2 hektar land.

Affald

Når de hører ordet affald tænker de på affald fra grøntsager og fiskeaffald og det de fejer sammen ved huset.

De har affald i form af kokager og hø.

Billedøvelse: Billeder 4 og 10 ser de ved den nærtliggende primary school. Kvinden er med i en SHG og de har protesteret at lærerne ikke bør smide affald, fordi de bør være et godt eksempel. De vil også have en dustbin op. Dette er ikke sket. Men lærerne har bedt eleverne rydde op, dette har de også protesteret imod. Eleverne bør ikke rydde op efter læreren.

Billede 2 og 9 er ikke affald. Billede 9 er collectoren. De sælger plast til indsamleren, omkring 1-2 rps/kg.

Billede 10, de brænder affald, de brænder kokosnødrester.

Der var rent foran huset og affaldet var samlet. De sælger også papir/bøger som de ikke længere bruger til omkring 6 rps/kg.

Prioritering – hvad er det vigtigste?

- Work
- Food
- Money

(og hun ville også gerne have housing med men vidste ikke hvor hun skulle placere den, for de andre var også vigtige).

De mindst vigtige: Security.

Den største risiko er waste. "If we not clean the waste, then we will get disease. All family will be sick. It will be a risk for us".

De har ikke set nogle dyr spise affald, de spiser nogle gange hegnet.

De har ikke bekymringer for fremtiden. Fremtiden will be good. Manden arbejde hver dag, de har land, de er glade, men hvis de selv kan udvikle sig er det godt.

Bilag 6 Interview med Pramila Mondal 11. April 2012

HH ID#: Familie 5

Generel information

Alder: 45

Skole: Kan lidt engelsk. Hun kan skrive sit navn, men har ikke gået i skole.

Antal i husholdningen: Der er fem medlemmer i familien, mor, far, en dreng, en pige (gift), og sønnens kone og et barnebarn på 1 år og 4 mdr. Sønnens kone er lærer op til 6. klasse.

Indkomst

Sønnen arbejder som service hos JGVK.

De har 3 køer (female), 1 ged og 9 kyllinger. De ejer ikke marker.

Affald

Hvad tænker de: NA

Hvilket affald har de? Plastik, vandflasker, plastikposer, batterier til radio og lys. En jernspand. De sælger hår, sko, batterier, jernspand, plastikflasker. De sælger solid waste.

Collcetoren kommer og kalder "Hello, have you something?"

Køkkenaffaldet bliver nogle gange givet til køerne. De sælger også nogle gange æg.

Billede 12 er affald (plastikflasken). Fordi det er ikke muligt at bruge den igen.

Billede 10 – de brænder affald, plastik, hø, blade, plastikpapir sælger de ikke.

Er der et problem med affald? Første svar er nej. Ashim forklarer igen, og sønnen svarer at jo det er et problem, men ved ikke hvad problemet er.

Prioritering – hvad er det vigtigste?

Største problem: 1) Waste, 2) health, 3) money. Der er en discussion omkring hvad der er mest vigtigt, og de kommer frem til følgende: 1) food, 2) money 3) housing. Sønnen ved godt at affaldet har indflydelse på helbredet, gennem sin uddannelse. Men han fortæller ikke det han ved videre til familien.

Da jeg spørger om de har set dyr spise affald svarer de: straw, dust. Det mener de jo er affald, men det var ikke papir eller plastik, som jeg selv tænkte på når jeg sagde affald.

Sønnen spurgte hvad vi havde fundet ud af i projektet. Jeg forklarede at det var første projekt ud af mange, og at vi gerne ville komme med forslag til at håndtere affaldet i landsbyen.

Bilag 7 Interview med Ganga Mondal 11. april 2012

HH ID#: Familie 6

Generel information

Observationer: ur på væggen, spejl, plastik flyvemaskine, plastik blomster.

Alder: 25

Skole: 9. klasse, kan læse og skrive

Antal i husstanden: 6. De har 1 søn som går i 1. klasse, en datter i 3. klasse, og mandens forældre bor der også.

Indkomst

Manden arbejde med forretning, han køber bambus og træ og sælger det. De har 5 bikar land, med paddy og dahl.

Antal dyr: 1 ko, 1 and, 4 katte, 3 kyllinger.

Affald

Er alle de støvede ting. Også vand fra patti. Det lugter efter 5-6 dage, det er affald. Plastik, affald fra kylling, papir, plastikflasker og poser. "Which is not used is waste".

Kvinden i huset er i en SHG gruppe. De har tv og radio.

Sønnen har en lille metaland som legetøj, den er gået i stykker og er derfor affald. Den dag hans legetøjsbil, som han har hængende i en snor i bukserne går i stykker, vil dette også være affald. Ødelagt glas, glasflasker, sko sælger de. Plastik er ikke godt for jorden siger hun.

Billedøvelse: 12, 10 og 11 er affald. 11 er kompost eller til ko. 9 kender de, det er cyklen hvor de kan sælge affald til. 2 er mad, ikke affald. Alt imens vi lavede billedøvelse sad den lille dreng og bed i en ledning.

Problem med affald: Myg og fluer kommer fordi paddy vand lugter dårligt. Plastik is damaging the drainage system, hvilket kan skabe oversvømmelse. Det sidder fast i afløbet.

Prioritering – hvad er det vigtigste?

1) waste fordi det skader alle de andre systemer, 2) security, de er ikke sikre mod affald, not secured for waste, håndtering. 3) skill, hun har ingen evner til at håndtere affaldet i fremtiden.

Hun siger at miljøet er forurennet af affald. Der kommer sygdomme som diarree, malaria, hudsygdomme.

Personlig helbred og hygiejne kan blive påvirket af affald. Hun har denne viden fra fjernsyn og radio, og fra SHG møder.

De mindst vigtige er 1) familie, 2) helbred og 3) arbejde.

Bekymringer: hendes bekymringer for fremtiden er global opvarmning, børn der bliver påvirket af dette. Sygdomme der spredes, luftforurening, forurening af miljøet. De mange pesticider de bruger til landbruget er skadelige. "With food we are taken not pure". Maden er således påvirket af de pesticider de putter til afgrøderne.

Om hygiejne fortæller hun at man skal:

- Vaske hænder før man spiser
- Efter toilet vaske hænder med sæbe
- Klippe negle en gang om ugen
- Bade med sæbe

Jeg spørger hende om hun gerne vil gå mere i skole. Hun siger ja, men hun har ikke tid, for hun skal tage sig af alt derhjemme.

Bilag 8 Interview med Maladi Naskar 16. april 2012

HH ID#: Familie 7

General information

Alder: 35-36

Skole: iliterate.

Antal i husstanden: 7. 2 sønner, 21 og 26 år. Den ældste søn er gift, og konen (21 år) bor sammen med familien. De har også en datter på 16, hun går i 9. klasse. Sønnen og konen har en pige på 1 ½ år.

Indkomst

landbrug og landbrug på andre marker.

Land: 4 bika

Dyr: 3 køer, 3 geder, 6 kyllinger. De sælger æg og mælk. Forrige år solgte de mælk for 8 rps for ½ liter.

De tjener ca. 2000 rps om måneden, og har ingen lån. De ejer deres hus. Kvinden er med i en SHG group og lægger 30 rps til side om måneden. Derudover arbejder de med broderi. Datteren sad og broderede mens jeg var der. Det var en stor plade 3x1 meter, som hun broderede på. Det ville tage omkring halvanden dag og hun ville få 180 rps for det.

Hvad har de? Tv, som var gemt bag et klæde, symaskine, en cykel, en mobil, 1 plastik stol.

Hverdagen

Hverdagen: Madlavning, vaske, tage sig af dyrene. Lave mad til familien. Da vi kom på besøg var hun i gang med at lave mad til når manden kom hjem fra at arbejde i marken. Så hun havde ikke tid til et længere interview.

Affald

Når spurgt om hvad det første hun tænker på ved ordet affald, havde hun ingen ide. Datteren sprang til og sagde kolort, grøntsagsrester, plastik. Pigen var meget genert og fnisede.

De brænder plastikpapir. Plastikflasker sælger de. De sælger også batteri, jern der er gået i stykker (7 rps/kg). Plast er 1,5 rps/kg. De sælger en gang om måneden. De sælger også bøger til 7 rps/kg. Sidst de solgte var sidste uge.

Bilag 9 Interview med Rekha Mondal 16. april 2012

HH ID#: Familie 8

General information

Alder: 30

Skole: 5. klasse

Antal i husstanden: 4. Far, mor en datter (9. klasse 14 år) og en søn (3. klasse, 9 år). Manden er 42.

Indkomst

2 bika land. Manden arbejde for JGVK og tjener omkring 2000 rps/måned. De dyrker dahl og paddy

Animals: De har 1 ko, 3 får, 1 høne, 1 hund, 1 and. Sidste år døde to køer, de ved ikke hvorfor. Den sidste ko de har tilbage giver ingen mælk. 6 får døde sidste år, de havde så et tilbage som fik 2 unger.

De har et lån på 40.000 rps. 13.000 er et lån fra JGVK. Resten har de lånt fra en landlord kaldte Ashim det, en forretningsmand. Grunden til at de optog lån var, at deres udgifter var for høje. Lånet skal betales tilbage inden et år. De ejer huset.

Genstande: Har ingen tv, har en cykel, har et ur som ikke virker. De har ikke råd til batterier. De har en symaskine. Kvinden er med i hjemmeindustriprojektet som en trainee. Hun tjener nogle gange penge ved at sælge tøj til JGVK, nogle gange tjener hun omkring 1200 rps/måned, andre gange 500 rps/måned. Hun har ikke arbejdet for JGVK i to måneder. De har 3 mobiltelefoner og en radio som heller ikke virker på grund af, at den mangler batteri.

Hverdagen

Hverdagen: Havearbejde, madlavning, gå i marken og plukke dahl. I regnsæsonen dyrker hun også markerne, og tager sig af dyrene. Når regnen kommer laver hun tøj, nitting.

Affald

Hvad tænker hun på, når hun hører ordet waste? Badeværelsesurin. Grøntsager, aske, kyllingerester, feje, støv, kolort.

De producerer omkring en spand affald om dagen. Hun har ikke vægten, men bruger en spand som måleenhed.

De graver et hul, hvor de smider affaldet i. Plastik og hø brænder de.

Billedøvelse: Jeg valgte på forhånd billede 1, 2, 5 og 17. Billede 1 er affald, og på billede 5 hefter hun sig ved plastikpakker som også er affald. Billede 2 er ikke affald, da det er friske grøntsager. Billede 17, de sælger plastik, ikke for penge men for mad. Ofte er det den mindste søn som får chutney, kiks eller andet for at sælge.

Prioritering – hvad er det vigtigste?

Hun føler sig sikker i landsbyen. Hendes prioritering er: 1) work, 2) skills og 3) housing. Skills fordi hun så kan få mere arbejde og mere viden om håndarbejde. Housing fordi det er nødvendigt.

Den største risiko er waste. Ashim tysser på manden, da han bryder ind, og lader hende selv finde frem til et svar, hvilket jeg synes er positivt. Affald er en risiko for samfundet mht. helbred. Også kom der dårlig lugt, og myg. Katte og hunde leger i affaldet i haven og så når de kommer indenfor, kommer sygdomme også indenfor. Det samme gælder børn.

Da jeg spurgte hvor hun vidste det fra sagde hun "training at JGVK", hun havde været på en workshop. Hun er også i en SHG group og lægger 30 rps til side om måneden.

Hendes bekymring for fremtiden er affald og sygdomme.

Hendes forslag til et system er at samle alt affald et sted, grave et hul, putte alting derned og efter noget tid bruge det som gødning til markerne. Det er kun ting der kan gå i jorden som skal herved: grøntsagsrester, kolort, affald fra kylling, feje, hø og rester fra foder. Det der ikke går i jorden er plastik, tøj og glas.

Bilag 10 Interview med Rachana Naskar 16. April 2012

HH ID#: Familie 9

General information

Alder: 39.

Skole: 9. klasse

Antal i husstanden: 5. De har to døtre, den ene er gift og en søn på 9.

Indkomst

De har 2 bika land

Dyr: 4 høner, 2 køer, 2 får.

Primære indkomst er fra dyrkning af ris og sælger frugt, papaya, mango, kokosnød blandt andet. Sidste år solgte de et får til 2000 rps. Det var ikke muligt i år, da fåret var for lille. De har ikke noget tv, de har en radio men den virker ikke. Hun har en symaskine. De har 1 mobil, et vægur og en cykel.

Hverdag

Gør børnene klar til skole, lave mad, vaske, ordne haven, sy. Hun sælger nogle gange tøj til JGVK. Hendes indkomst er ikke fixed men nogle gange tjener hun omkring 2000 rps om måneden.

Affald

Når hun hører ordet affald tænker hun: Fiskerester (hun sad og ordnede fisk mens vi interviewede hende), affald betyder det der er dusty, grøntsager, fiskerester og det hun fejer op.

De giver fiskeresterne til hønsene fordi der er calcium i som er sundt for hønsene, og grøntsagsresterne bruges som foder. Plastik brænder de, for eksempel en plastikflaske hvor der er kokosolie i, eller tandpastatuben. De sælger glas, hår, plastiksko og nogle gange også en plastik presenning. De sælger ca. 2 gange årligt. Det kan godt tyde på at man skal samle en del før det kan betale sig at sælge noget. De solgte for 15 dage siden, der solgte de for 20 rps. hår og 28 rps for andet affald, som de ikke kunne huske. De opbevarer det og så sælger de.

Oplever hun problemer med affald? Hun oplever mange problemer. Når man samler affald, kommer der en dårlig lugt, som kan have betydning for helbredet og skabe sygdom. Dette øger antal af myg og fluer som også bærer sygdomme. Affald i vandet vil ødelægge vandet. De samler affaldet i en grav, som de dækker til før regnsæsonen. Så sætter de et papayatræ i midten af graven som vokser.

Prioritering – hvad er det vigtigste?

Hun sagde at alt er vigtigt, og at hun ikke vidste hvordan hun skulle prioritere. 1) waste, 2) work, 3) health.

Affald er ikke godt for helbredet. Uden arbejde kan de ikke leve, og helbred er en nødvendighed.

Den største risikofaktor er affald. Med affald kan der komme sygdomme og dårlig lugt. Familiemiljøet vil være truet. Når regnen kommer vil affaldet flyde med vandet og fisk kan dø.

Hendes løsning: Grav et hul, brug kompost.

Tøj, plast, glas samler de og sælger, og ellers brænder de det.

Bilag 11 Interview med Dhara Adhikari 18. april 2012

HH ID#: Familie 10

General information

Alder: 45-50

Skole: Kan skrive og læse sit navn.

Antal i husholdningen: 11.

Relation: Mand, 3 sønner, 2 svigerdøtre og 4 børnebørn. Børnene går i 1., 2., 4., og 10. klasse.

Indkomst

Landbrug, søn arbejder som tømrer. Arbejder normalt i landsbyen, men nogle gange arbejder han ude. De tjener omkring 5000 rps/måned hele husholdningen. De har ingen land selv, men de opdyrker andres land.

Dyrehold: 3 køer til eget forbrug

Lån: Fra bank (SHG) 30.000 rps.

Genstande

De har tv, men det virker ikke. De har et vægur. De har en radio som ikke virker. De har en mobiltelefon. De har en cykel.

Affald

Hvad er affald? Ting fra haven.

Hvilke typer affald har de? Blade fra træernes, rester fra grøntsager, fra madlavning, hø.

Billedøvelse

Billede 1 + 12 er affald. Billede 12 er affald fordi det ikke kan gå i jorden. Billede 1 er rester af grøntsager, disse samler de i en beholder til kompost og gødning. Billede 5 er et billede af en lokal kiosk. De køber herfra, og plastikindpakningerne brænder de.

Hvad sælger de? De sælger hår, jern og metal. Indsamleren køber ikke plast. De brænder papir og plast. Nogle gange bruger de det til brændsel når de laver mad. De sælger for omkring 10-20 rps./år.

Er der et problem med affald? Nej, de samler det et sted til gødning.

Billede 8 er et billede af spredt affald i naturen. Er dette et problem? Ja det skaber dårlig lugt og er et problem for miljøet. Det kan være skadelig for miljøet og skabe sygdom som opkast.

Prioritering – hvad er mest vigtigt?

1. Housing
2. Money
3. Health

Der var en diskussion omkring hvad der var mindst vigtigt. Der var omkring 10 personer til stede. Til sidst fandt de frem til følgende prioritering:

Prioritering – hvad er mindst vigtigt?

1. Waste
2. Skills
3. Family

Hvilken betydning har 'waste' på de tre vigtigste? Affald har betydning for housing og health. Housing fordi hvis der ligger affald rundt omkring ser det ikke pænt ud, Health fordi det kan skabe sygdomme.

Den største risikofaktor er 'money'. Det er svært at tjene penge. En anden ting er 'security'. De er bekymrede for at der skal komme nogen og stjæle deres mad. Det er længe siden det er sket, men de ved ikke hvad de skal gøre, hvis det skulle ske. De føler sig ikke sikre i forhold til administration.

Bekymringer for fremtiden: Selvfølgelig har de bekymringer. Bekymringer for helbred, fremtiden, fattigdom blandt den kommende generation.

Forslag til affaldshåndtering: Hos JGVk lærte de at håndtere affald som organisk gødning og bruge det til landbruget. De vil gerne arbejde med at håndtere affald.

Bilag 12 Interview med Labanya Baidya 18. april 2012

HH ID#: Familie 11

General information

Alder: 45-46

Skole: 8. Klasse

Antal i husholdningen: 7.

Relation: Mand, 2 sønner, 1 svigerdatter, 2 børnebørn, en pige og en dreng. Drengen går i 3. klasse og pigen er 3 ½ år.

Indkomst

De har 1 bika land. Sønnerne arbejder som tømrer på New Market (Natunhat) og er de eneste der tjener penge til familien.

Dyrehold: 2 køer, 1 høne, 4 ænder, 2 geder.

Lån: Lokal bank: 5.000 rps. NG Mikro Finans: 15.000. De skal betale tilbage indenfor 1år. De betaler 325 rps. tilbage om ugen.

Genstande

Ingen tv. De har en alna, 2 stole af plast, et vægur, en radio, 2 mobiltelefoner og 2 cykler.

Affald

Hvad er affald? Hø til brændsel

Hvad sælger de? Hår, plastik, glas, jern. De sælger for omkring 10-20 rps./år.

Prioritering – hvad er det vigtigste?

1. Housing
2. Work
3. Money

Prioritering – hvad er mindst vigtigt?

1. Waste (lo – affald er ikke vigtigt)
2. Security
3. Skill

Hvilken betydning har 'waste' på de tre vigtigste? Affald har betydning for 'housing' hvis det ligger omkring, ser det ikke godt ud. Det har betydning på arbejde på grund af støv, forurening, sand.

Bekymringer for fremtiden: Sikkerhed for den kommende generation og om børnebørnene kan få arbejde. Hun havde svært ved at svare på dette.

Forslag til affaldshåndtering: Brug affald på en god måde. Havde svært ved at uddybe det.

Bilag 13 Interview med Kiran Bairagi 19. april 2012

HH ID#. Familie 12

General information

Alder: 35

Skole: Studerer på skolen på illeterates.

Antal i husholdningen: 7

Relation: Mand, mandens forældre, 2 sønner og en datter. Manden er syg med en hjernesvulst og skal have en operation. Den ældste søn er 13 og går i 9. klasse. Datteren er 11 og går i 7. klasse. Den yngste søn er 7 og går i 1. klasse. De har boet der siden 1950.

Indkomst

Landbrug både deres egen jord, men også andres. De har 1 ½ bika land, hvor de dyrker ris.

Dyrehold: 3 køer, 4 høns – til eget forbrug.

Lån: Fra SHG 5.000 rps.

Genstande

De har en cykel og et vægur. De lejer maskiner til landbrug. For eksempel en maskine til korn, de betaler 50 rps/dag for at leje den. En vandpumpe betaler de 50 rps/time for at leje. En maskine til gødning betaler de 10 rps/5 timer for at leje.

Affald

Hvad er affald? Grøntsagsrester, kolort, blade fra træer, hø, affald fra høner og ænder.

Hvor meget producerer de på en dag? 4 kg/dag.

Hvilke typer affald har de? Alle de ovenstående.

Hvad gør de med affaldet? De har en beholder, hvor de opbevarer det og bruger det som gødning.

Billedøvelse

Billede 2, 8, 12 og 23 er affald. Det er affald fordi det spreder dårlig lugt og sygdomme.

Hvad sælger de? De sælger papir for 4 rps/kg. Metal sælger de for 7 rps/kg. Glas sælges for 1 1/1 rps/kg. Batteri sælges for ½ rps/kg.

De brænder brugte sko og bruger dem som brændsel, også plastikflasker. Alt plastik brændes.

Hvad gør de med køkkenaffald? Bruger det som gødning.

Hvor ofte køber de på marked? Ugentligt. De køber olie, salt, chili, sæbe, tandpasta, grøntsager, fisk. De bruger omkring 350 rps/ugen.

Er der et problem med affald? Nej.

Er der et problem med dårlig lugt? Nej.

Prioritering – hvad er mest vigtigt?

1. Work

2. Food
3. Family

Hvilken betydning har 'waste' på deres prioritering? Hvis der ikke er noget affald vil de være sikre og sunde. Det har betydning for familien i form af dårlig lugt. Det har betydning for arbejdet, hvis der kommer dårlig lugt giver det problemer med vejtrækningen.

Har affald betydning for helbredet? Ja bakterier, virus, sygdomme.

Bekymringer for fremtiden: Ingen arbejder, helbredet, manden er syg. Hvad gør de hvis han ikke kan arbejde? Hvordan skal de tjene penge?

Forslag til affaldshåndtering: Kompost. De graver et hul, 4-5 feet, som de dækker med hø under regnsæsonen.

Bilag 14 Interview med Santi Naskar 19. april 2012

HH ID#: Familie 13

General information

Alder: 38

Skole: 9. klasse

Antal i husholdningen: 5

Relation: Mand, to sønner, 1 datter. Den ældste søn er 21 og læser andet år på college. Datteren er 14 og går i 8. klasse. Den yngste søn er 12 og går i 7. klasse. De har boet 14 år i dette hus. Før boede hun på den anden side med sine forældre. De har selv bygget huset.

Indkomst

Håndbroderi. De har 1 ½ bika land. Det dyrker ikke andet land end deres eget. Santi er med i en SHG. Hun er i gang med at starte en butik med take-away mad på markederne.

Dyrehold: 2 køer, 8 høns, 3 geder.

Lån: Fra Village Comitee JGVK har de et lån på 3.000 rps. De har tilbagebetalt 600 rps.

Genstande

De har en radio, en mobiltelefon, en cykel, et vægur, en symaskine og solceller lavet af JGVK. Hun har indkøbt en masse til at lave mad på markeder.

Affald

Hvad er affald? Rester fra grøntsager, blade fra træer, kompost.

Hvor meget producerer de om dagen? 1-2 kg.

Hvad gør de med affaldet? Plast brænder de. Pap returnerer de til butikken hvor de købte det. Når de afleverer en papkasse får de 5 rps. De havde en papkasse fyldt med plastflasker. Dem sælger de også. Dem får de 2 rps/flaske. Nogle gange bringer de det til butikken, andre gange sælger de det til indsamlerne. Gammelt tøj bruger de til at lave sengetæpper. Dette er waste art. Gamle sko brænder de. Glas flasker sælger de for 1 rps/kg. Metal bytter de til nyt, og nogle gange må de betale lidt ekstra. De sælger også hår. Børnene leger med batterierne.

Hvad gør de med køkkenaffaldet? Bruger det som brændsel.

Ugentligt tager de på markedet og køber olie, mel. De bruger omkring 60 rps/uge. De er selvforsynende i grøntsager.

Er der problemer med affald? Nej

Er der problem med lugt? Nej

Prioritering – hvad er det vigtigste?

1. Health

2. Food
3. Housing

Største risiko: Penge. Det er svært at tjene penge.

Har affald indflydelse på helbredet? Nej det er ikke noget problem.

Har hun set dyr spise papir eller plastik? Nej

Bekymringer om fremtiden: Mad, helbred, ønsker at alle vil forblive raske.

Forslag til affaldshåndtering: Kompost. Denne familie har viden om kompost fra JGVK

Bilag 15 Guide to workshop with 10 children from junior high school

Date: 20th of April

Time 14:30-16:00

Translator: Dip Kumar Garu

Introduction – why are we here

Our names are Line and Anita. We are students from Denmark doing a project on waste management. Do you think there are any problems with waste at the school? We have been here for two weeks and we have been observing the waste problem here, and we would like to help by coming up with some ideas and solutions on how to manage waste in Joygopalpur.

Today we would like your help in collecting the waste around the school and afterwards we would like to talk to you about waste.

Name and age of everybody. We will start. Line is 24 years old, Anita is 26.

Write down three things that you like, your favorite things, and three things you don't like. It could be anything.

	Line	Anita
Likes	Family	Chocolate
	Travelling	Karate
	Bordeaux color	Family
Dislikes	Eating liver	Spiders
	Cleaning	Eating fish
	Mosquitos	Tomatoes

Collect waste in the garden and around the school

Pick up everything you see as waste and put it in the plastic bag. Line will use this whistle when we are done, and then we will meet in the classroom.

Sort the waste with the children

Now we are going to sort the waste. You need to sort the waste in your bag in the following types (write on blackboard):

- Plastic
- Paper
- Glass
- Food waste
- Cardboard
- Batteries
- Metals

We will go around and help you.

Now we will weigh the waste. We should collect all the plastic here, all the paper here etc.

Discussion about the different types of waste – questions

- Who takes care of the waste at the school?
- What happens to the waste you throw around the school?
- What is the difference of organic and non-organic waste?
- Can plastic go into the ground? Can paper? Can glass? Can vegetables? Can hay?
- How long time does it take for plastic paper (wrapping) to decompose?
- How long time does it take for paper to decompose?
- How long time does it take for a glass bottle to decompose?

Waste art

Now we are going to make some signs with the waste that you can hang up on the school to show others why you should not throw waste in the nature.

Take pieces of waste, wash it and put it on the poster with the stapler. You should also write something on the poster that you have learned today.

Materials to bring

- Blue plastic
- Gloves
- Whistle
- Bucket
- Small plastic bags
- Weights
- Waste scheme (print)
- Guide (print)
- Stapler
- Pens
- Paper (poster-size)

Bilag 16 En dag i landsbyen

Jeg har startet min dag hos familien og har lige set hvor de beder om morgenen i soveværelset. De har ris gemt til et helt år. Her er meget rent og pænt, måske har de gjort rent fordi jeg skulle komme. Børnene kigger interesseret på mig. Hun er i gang med at lave mad. Hun sidder på gulvet med sine fade. Tomar nam key? Jeg prøvede lige nogle få fraser på bengali. Der blev lige ringet på gongongen og hun vasker ris i et fad. Jeg tror det er morgenmad. De har kartofler under sengen. Nu har de spist og nu går hun ud med det beskidte service og vasker. De overskydende ris giver hun til hønsene.

Nu vasker hun med en klud på jorden, laver to store cirkler. Jeg ved ikke helt hvor meget hun skal vaske. Der kom en mand hjem, de snakker lige lidt sammen og der er en lille pige, som kigger mig over skulderen, hun er meget interesseret i at se billeder og hvad jeg laver. Og der bliver skruppet på gryden, den bliver gjort rent. Kyllingerne spiser ris. Tallerkerne bliver vasket af i muddervand, og så bliver de vasket i sæbe bagefter. Så bliver det hele vasket af nede i søen.

Nu har hun et indkøbsnet og nu går jeg med hende ud. I starten forsøgte hun vist at sige, at jeg bare skulle blive, men jeg måtte prøve at fortælle at jeg meget gerne ville med hende, og det lykkedes til sidst. Vi hilser på naboen, de skulle også lige kigge hvad jeg var for en.

Vi hilser på endnu en nabo, der er lidt nabosnak. Vi er gået lidt, og vi har været hos endnu en nabo. Vi er nu ude i marken og plukke noget, der ligner små squash. Der er den lille pige og moren, og så er der en anden mor og en lille pige og en lille dreng. Vi er ude i marken og samle grøntsager. Der er en meget hyggelig stemning, de går et par kvinder sammen og samler lidt ind og der er en lille baby med som skiftevis bliver holdt og kysset på, meget kærligt. Den lille pige bliver ved med at tage fat i min arm, og vil gerne følges med mig.

Der blev lige fortalt lidt om hvorfor jeg er her, og så blev jeg viftet i hovedet, fordi det var varmt, og så fik jeg en plastikstol at sidde på, som den eneste.

Vi var lige inde at hilse på familie nr. 6 og se at hun var i gang med at lave mad. Vi har været ude omkring en halv times tid.

Vi er kommet tilbage og jeg sidder og får lidt banan og agurk, jeg håber min mave kan holde til det. Nu skal der laves frokost. Det er dræbende varmt, og moren render rundt og laver mad. Hun har lige skåret grøntsager på sit fine bræt, hun skar løg finere end jeg kan gøre det. Nu henter hun brænde til at sætte gang i madlavningen. Det er så varmt. Manden var her lige før og sige dags og hente nogle bjælker.

Jeg har lige været ovre og se hvordan man malker en ko og det er stadig meget varmt, og hun har lige vasket tingene af igen.

Hun er nu ved at fiske nede i dammen, det ser ikke ud til at være den mest lækre dam. Hun spreder fiskenettet ud og så må vi se om der kommer nogle fisk. Nu hiver hun nettet ind og så må vi se, hvad der er dernede. Om der er noget i nettet. Der var en fisk der. Wow. Der er rigtig mange fisk faktisk. Det er imponerende. Det tog ikke engang 30 sekunder, så havde hun fanget en masse fisk. Men det ser ud til at de mindste dem gider hun ikke have, så dem smider hun ud igen.

Hun smed lige en fisk hen over hovedet på mig. Jeg ved ikke om hun skal fiske igen. Fisken sprællede rundt på jorden og ligger og venter. Så bliver der ordnet fisk.

Nu bliver der skiftet tøj, jeg ved ikke om det er for min skyld, om hun vil være fin, eller om det er normalt. Hun har det også selv meget varmt. Nu tog hun et bad i søen.

Der bliver lavet mad, og jeg har fået ris og nogle meget stærke grøntsager. Der er meget varmt og røget at sidde ude i køkkenet men det er også hyggeligt. De sidder bare og snakker lidt. Der var en anden kvinde der kom forbi på et tidspunkt og snakkede lidt.

Kl. er 12:50 så hun har været i gang med frokosten længe nu. Kl. er nu 13.15, jeg udfordrer lige min mave med at spise en banen, det er svært ikke at tage imod de ting de tilbyder, de er meget søde og venlige og sidder stadig og laver mad.

Jeg har lige fået undervisning i hvordan man siger læbe, hånd, hoved, øre, ged og ko, og kylling. Der bliver stadig lavet mad og kl. den er 13:45.

Vi har siddet og prøvet at snakke lidt samme og tælle lidt på engelsk og lære nogle engelske ord og nogle indiske ord. Nu tror jeg snart der måske er mad.

Der bliver lavet auberginer og egg plant, kartofler og lady fingers. Der er blevet lavet en fisketing og dahl og en suppe med noget løg og chili.

Så har vi spist middag og det var helt fantastisk, det smagte bare så godt, så det er værd at få ondt i maven over. Og jeg bliver viftet i hovedet.

Så er jeg på vej tilbage til JGVK og har lige fået frokost. Jeg spiste først sammen med pigerne og så spiste moren bagefter. Det kunne have været interessant at se en hel dag, men jeg har ondt i hovedet og er træt.

Jeg synes jeg har fået rigtig meget ud af at være der og se hvordan de lever. Hun har nærmest brugt hele dagen på at lave mad, bare et måltid, så hun kan vel lige nå at vaske op og tage sig en lur før hun skal i gang igen. Jeg hilste lige på familie nr 6. igen. Børnene var rigtig søde, og den ældste pige varmede lidt op inden jeg skulle gå, hun var ellers lidt tilbageholden og genert. Maden smagte virkelig godt, så nu må jeg se om jeg får nogle gener af det.

Bilag 17 Billedøvelse

Billede 8

Billede 14

Billede 12

Billede 20

Billede 17

Billede 2

Billede 6

Billede 9

Billede 4

Billede 16

Billede 7

Billede 3

Billede 1

Billede 19

Billede 13

Billede 18

Billede 23

Billede 11

Billede 21

Billede 22

Billede 10

Billede 5

